

TİCARİ SÖZLEŞMELERİN YABANCI DİLDE HAZIRLANMASINA BAĞLANAN HUKUKİ SONUÇLAR

LEGAL CONSEQUENCES OF DRAFTING COMMERCIAL CONTRACTS IN A FOREIGN LANGUAGE

Semih Sırrı ÖZDEMİR*

Makale Bilgi

Gönderilme: 07/05/2020
Kabul: 08/12/2020

Anahtar Kelimeler

805 Sayılı Kanun,
Sözleşmelerde
Yabancı Dil
Kullanımı,
Lehe Sözleşme
Maddelerine
Dayanılmaması
Yaptırımı.

Article Info

Received: 07/05/2020
Accepted: 08/12/2020

Keywords

Act No 805,
Use of Foreign
Language in Contracts,
The Sanction of not
Relying Upon Contract
Articles.

Özet

805 sayılı İktisadi Müesseselerde Mecburi Türkçe Kullanılmasına Dair Kanun, sözleşmelerde yabancı dil kullanımına ilişkin getirdiği sınırlamalar ve bunlara ilişkin müeyyidelerle, Türk ticaret hukuku açısından özel bir önem taşımaktadır. Özellikle, düzenlemenin kapsamı ve müeyyidenin borçlar hukuku açısından sonuçlarının tayininde yaşanan belirsizlik, konunun tartışmalı yönlerine işaret etmektedir. Bu konuda, “sözleşmedeki lehe nitelikteki maddelere dayanılmaması” genel kabul gören yaptırımdır. Ancak, Kanun’un uygulanması açısından birbirinden farklılaşan yargı kararları tespit edilmektedir. Bazı kararlarda yabancı dilde düzenlenen sözleşmenin hükümsüz olduğu kabul edilmekte; aksi yöndeki kararlarda ise, bu duruma rağmen sözleşmeye dayalı olarak talepte bulunulabileceği kabul edilmektedir. Ayrıca, bazı kararlarda “tarafardan birinin yabancı tabiiyetinde olması” veya “tarafaların basiretli davranma yükümü taşıyan tacirler olması” gibi nedenlere dayalı olarak 805 sayılı Kanun’un uygulanmayacağına karar verdiği; fakat bu kararların Yargıtay tarafından bozulduğu görülmektedir. Çalışmanın ilk kısmında, 805 sayılı Kanun’un ve yabancı dildeki sözleşmelere bağlanan hukuki sonuçların açıklanması amaçlanmaktadır. İkinci kısımda, konuya ilişkin yargı kararları incelenecek ve son kısımda ise, düzenlemenin hukuk uygulamasındaki etkileri değerlendirilecektir.

Abstract

Act No 805 on Compulsory Use of Turkish in Commercial Enterprises has a specific importance according to Turkish commercial law, due to its constraints on the use of foreign languages and regarding sanctions. In particular, the scope of the regulation and ambiguity in determining the results of the sanctions regarding law of obligations point out the controversial sides of the regulation. On this subject, “not relying upon contract articles” is a commonly accepted sanction. However, it is noted that there are differing judicial decisions considering the application of the Act. In some decisions, it is accepted that the contract drawn up in a foreign language is invalid; in countering decisions, it is accepted that parties could depend on these contracts for their claims. Besides, some courts decide that Act No 805 is inapplicable according to the grounds such as “a party is a foreign national” or “parties are merchants who are liable to act prudently”; yet, it is noted that these decisions are reversed by the Court of Cassation. In the first section of the study, it is aimed to explain the Act No. 805 and the legal consequences regarding the contracts in a foreign language. In the second section, relevant judicial decisions are examined and in the last section, the effects of the regulation in legal practice are evaluated.

I. GİRİŞ

Ticari ilişkilerde ve bu çerçevede yapılan sözleşmelerde, ilgili ülke resmi dilinden farklı bir dil kullanımıyla sıklıkla karşılaşmaktadır. Sözleşmenin kurulması açısından, sahip olduğu mali güç veya sözleşmenin karşı tarafını seçmedeki hareket özgürlüğü gibi nedenlerle, ticari ilişkide daha baskın olan tarafın dilinin esas alınması, bu durumun örnekleri arasındadır. İlgili taraf sözleşmeyi kendi dilinde akdetmekle, kendisine göre yabancı bir dilde yapılacak sözleşmeden doğabilecek dilbilimsel belirsizlikleri bertaraf etme ve bunun gerektirebileceği danışmanlık masraflarından tasarruf etme çabası içinde bulunmaktadır.

Yabancı dille sözleşme akdedilmesinin diğer nedenleri arasında, o faaliyet konusuna ilişkin teknik düzeyde ilgili dilin daha yoğun kullanımda olması, ihale süreçlerine ilişkin şartlar, ilgili sektör standartları, sözleşmenin ifa edileceği yerin resmi dilinin seçimi gibi ihtimaller de gösterilebilir. Sözleşme tarafı şirketin, gelecekte bu yabancı dille faaliyet gösteren alt yüklenicilerle anlaşması veya şirketin bu dili kullanan bir gerçek veya tüzel kişiye devri beklentisi gibi olasılıklar da, anılan yaklaşımın dolaylı nedenleri arasında yer almaktadır.

Bu açıdan, sözleşmede yabancı dil kullanımının sözleşmenin taraflarından birinin dilinin seçilmesine olduğu kadar, aynı dili kullanan tarafların kendilerine göre bir yabancı dili kullanmayı tercih etmelerine de dayanabileceği açıktır. Türkiye ve dünya uygulamasına bakıldığında, sözleşmede yabancı dil kullanımına dair sıklıkla karşılaşılan örnekler de, bu ve daha birçok ihtimalin etkisini doğrular niteliktedir.

Ticari gereksinimler her ne kadar yabancı bir dilin kullanımı ihtiyacını doğursa da, bunun sözleşme taraflarının tabi olduğu hukuk sistemleri açısından oluşturduğu sonuçlar arasında farklılıklar gözlemlenmektedir. Türk hukuku yönünden, 1926 yılında kabul edilen ve hâlen yürürlükte bulunan 805 sayılı “İktisadi Müesseselerde Mecburi Türkçe Kullanılmasına Dair Kanun”, getirdiği sınırlamaların geniş kapsamı ve bunlara dair müeyyidelerle konu açısından özel bir önem taşımaktadır.

Çalışmanın ilk kısmında, 805 sayılı Kanun’da yer alan düzenlemenin ana esasları ve sözleşmelerin yabancı dilde hazırlanmasına bağlanan hukuki sonuçlar açıklanacaktır. İkinci kısımda, konuya ilişkin yargı kararları incelenecek ve son kısımda ise, düzenlemenin sözleşmeler açısından etkilerinin değerlendirilmesine yer verilecektir.

II. 805 SAYILI KANUN İLE GETİRİLEN YABANCI DİL KULLANIMINA İLİŞKİN SINIRLAMALAR

A. Düzenlemenin Ana Esasları

805 sayılı Kanun ile Türk tabiiyetindeki şirketler sözleşmeler, ülke sınırları içindeki kayıtlar, haberleşmeler ve işlemler yönünden her iş ve işlemi Türkçe yapmakla yükümlü tutulmuştur¹. Kanun, konu ve gereksinimler yönünden herhangi bir ayrıma gitmemekte, anılan başlıklardaki tüm faaliyetlerin resmi dilde yürütülmesini zorunlu kılmaktadır. Türk hukukunda, anılan Kanun’un yanı sıra, ticari defterlerdeki kayıtların Türkçe tutulmasının Vergi Usul Kanunu m.215² ve Ticari Defterlere İlişkin Tebliğ³ kapsamında ayrıca düzenlendiği görülmektedir.

Öğretide, şirket kavramının ticaret şirketlerinin tamamını kapsadığı yönünde genel bir görüş birliği bulunmakta⁴; adi şirketlerin ve gerçek kişilere ait ticari işletmelerin kapsama dahil olup olmadığı açısından ise, ayrılan görüşlere yer verilmektedir⁵. Kanun’da yer verilen “*her nevi*

¹ “Türk tabiiyetindeki her nevi şirket ve müesseseler, Türkiye dahilindeki her nevi muamele, mukavele, muhabere, hesap ve defterlerini Türkçe tutmağa mecburdurlar.” (805 sayılı Kanun, m.1).

² “Bu Kanuna göre tutulacak defter ve kayıtların Türkçe tutulması zorunludur. Ancak, Türkçe kayıtlar bulunmak kaydıyla defterlerde başka dilden kayıt da yapılabilir.” (Vergi Usul Kanunu m.215/1).

³ “Vergi Usul Kanununun ilgili hükümleri saklı kalmak kaydıyla, Kanun ve bu Tebliğ uyarınca tutulacak ticari defterler Türkçe tutulur ve kayıtlarda Türk para birimi kullanılır.” (Ticari Defterlere İlişkin Tebliğ, m.19, RGS: 28502, RGT: 19.12.2012).

⁴ BAHTIYAR, Mehmet: “805 Sayılı ‘İktisadi Müesseselerde ‘Mecburi Türkçe Kullanılması Hakkında Kanun’un Kapsamı ve Yapıtırımı Sorunu”, Prof.Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan, II. Cilt, İstanbul 2007, s.1734-1735; KIRCA, İsmail: “İktisadi Müesseselerde Mecburi Türkçe Kullanılması Hakkında Kanun Üzerine”, Prof.Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan, II. Cilt, İstanbul 2007, s.1932.

⁵ Bu hususta, BAHTIYAR adi şirketin kapsama dahil olup olmadığı sorusu açısından, dayanan gerekçelere göre, ulaşılabilecek sonuçların farklılık gösterebileceğini; gerçek kişilere ait ticari işletmelerin ise, anılan zorunluluk kapsamı dışında olduğunu belirtmektedir. (BAHTIYAR, s.1734-1737). OĞUZMAN/ÖZ tarafından da, düzenlemenin yalnızca tüzel kişilere yönelik olduğu kabul edilmektedir. (OĞUZMAN, M.Kemal/ÖZ, Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. I, İstanbul 2013, s.145. ALIŞKAN ve KIRCA ise, bir iktisadi işletme işleten gerçek kişilerin de anılan kapsamda olduğunu belirtmekte; bu durum neticesinde, ticari işletmelere ek olarak, esnaf işletmelerinin de anılan zorunluluğa tabi olduğunu kabul etmektedir. (ALIŞKAN, s.350-351; KIRCA, 1932-1933).

şirket ve müessese” ifadesinin yorumundan, öğretilerdeki ilgili görüşlere benzer olarak kanaatimizce de, adı şirket ve diğer işletmelerin düzenleme kapsamına dahil olduğu sonucuna varılması mümkün gözükmemektedir⁶. Düzenleme tarafından esas alınan husus şirketin tabiiyeti olduğundan dolayı, şirket ortaklarının tabiiyeti anılan düzenlemenin sonuçları açısından etki doğurmayacaktır⁷. Buradan hareketle ortaklarının tamamı yabancı olan ancak Türk tabiiyetinde olan bir şirketin, Kanun’un birinci maddesindeki hükümlere tabi olacağı sonucuna varılabilir.

805 sayılı Kanun’da yabancı şirketler⁸ açısından Türkçe kullanma zarureti ise, Türk tabiiyetindeki kurum, kuruluşlar ve diğer kişilerle aralarındaki haberleşme, işlem ve görüşmeler yönünden getirilmiştir⁹. Devlete ibraz edilecek belgeler yönünden de aynı kural geçerli kılınmıştır. Türk tabiiyetindeki şirketlerden farklı olarak, yabancı şirketlerin ticari ilişkileri çerçevesinde resmi dilden başka bir dilde faaliyet yürütme ihtimalleri de dikkate alınarak, bunlar tarafından yabancı dillerin kullanımına izin verilmiştir. Bununla birlikte, aynı hususta farklı dillerde birden fazla nüsha düzenlenmesi halinde, aralarından resmi dilde düzenlenmiş belgenin esas alınacağı ve temsile dair imzaların resmi dilde hazırlanmış olan metinde bulunmasının zorunlu olduğu belirtilmektedir¹⁰. İmzanın yalnızca farklı dilde hazırlanmış olan belgeye atılması durumunda dahi, geçerli olan, Türkçe hazırlanmış belge olacaktır¹¹.

Resmi dil dışında akdedilen sözleşmelere bağlanan hukuki sonuç, emredici hukuk kurallarına aykırılığa dayanmaktadır¹². Sözleşmelerin geçerliliği, kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, şekle tabi değildir (BK m.12/1). Bu durum, öğretilerde sözleşme yapma özgürlüğünün alt başlıklarından biri olarak değerlendirilmekte ve “*şekil özgürlüğü*” olarak adlandırılmaktadır¹³. 805 sayılı Kanun ile, anılan özgürlüğe kanuni bir istisna getirilmiştir¹⁴. Borçlar Kanunu açısından, kanun ile getirilen şekli şarta aykırılığın sonucu, kural olarak, sözleşmenin hüküm doğurmamasıdır¹⁵. 805 sayılı Kanun ise, anılan hükümlere aykırılığa, günümüz hukuk bakış açısıyla yaklaşıldığında ilginç gelebilecek bir hukuki yaptırım öngörmüştür. Bu, anılan belgelerin ilgili şirket lehine dikkate alınmamasıdır¹⁶.

B. 805 Sayılı Kanun Açısından Uygulamada Karşılaşılabilecek Sorunlar

1. Yabancı Dil Kullanımına Dair Sınırlamanın Kapsamı

Türk tabiiyetindeki şirketlerin resmi dile ilişkin yükümlülüklerinin ülke sınırları içindeki faaliyetleri ile sınırlı tutulmasından, anılan zorunluluğun bunların ülke dışında yürütecekleri faaliyetleri kapsamadığı sonucuna ulaşılmaktadır¹⁷. Örneğin, Türk tabiiyetindeki bir şirket, yurtdışındaki bir ülkede yürüteceği faaliyete ilişkin bir alt yüklenici ile, o ülkenin dilinde sözleşme akdederse, anılan düzenlemeye aykırı davranmamış olacaktır. Bununla birlikte, Kanun’da yer verilen “*Türkiye dahilindeki*” ifadesinin açık bir kesinlik taşımadığı ve Türkiye’de yerleşik şirketlerin yurtdışındaki bir başka kişiyle olan anlaşması kapsamında, ihraç edilmek üzere Türkiye sınırları içinde sürdürdüğü mal veya hizmet üretimine dair faaliyeti de kapsama ihtimali bulunduğu vurgulanmalıdır. Öğretilerde hakim görüş “*Türkiye dahilindeki*” ifadesinin sözleşme yeri olarak kabulü yönündedir¹⁸. Kanaatimizce de, uygulanabilirliğin temini ve düzenleme sınırlarının makul düzeyde tutulması gayesi açısından, bu yaklaşım yerindedir.

⁶ ALIŞKAN, s.350-351; KIRCA, 1932-1933.

⁷ KIRCA, s.1932.

⁸ Tüzel kişiler yönünden, yabancılık kavramı hakkında bkz. Doğan, Vahit: Türk Yabancılar Hukuku, Ankara 2017, s.22-24.

⁹ “*Ecnebi Şirket ve müesseseler için bu mecburiyet Türk müessesatı ile ve Türkiye tebaasından olan efrat ile muhabere, muamele ve temaslarına ve devair ve memurini Devletten birine ibraz mecburiyetinde buldukları evrak ve defterlerine hasredilmiştir.*”, (805 sayılı Kanun, m.2).

¹⁰ “*İkinci maddede mezkûr şirket ve müesseseler muamelatında Türkçeden başka bir lisanı dahi ilaveten kullanabilirlerse de asıl olan Türkçe olup mesul imzaların Türkçe metin zirine vaz’ı mecburidir.*”, (805 sayılı Kanun, m.3, ilk cümle).

¹¹ “*Bu memnuiyete rağmen imza diğer lisanla yazılmış kısım veya nüshanın altına mevzu olsa dahi Türkçesi muteberdir.*”, (805 sayılı Kanun, m.3, ikinci cümle).

¹² Emredici hukuk kurallarına aykırılığın sonuçları hakkında bkz. EREN, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2012, s.319-321.

¹³ ATEŞ, Derya: “Sözleşme Özgürlüğü Yönünden Dürüstlük Kuralları”, TBB Dergisi, 72, 2007, s.80.

¹⁴ Sözleşmenin şeklini belirleme özgürlüğü hakkında bkz. ERCOŞKUN ŞENOL, Kübra: “Sözleşmenin İçeriğini Belirleme Özgürlüğü ve Bunun Genel Sınırı: TBK M.27”, İÜHFİM, LXXIV(2), 2016, s.721.

¹⁵ “*Kanunda sözleşmeler için öngörülen şekil, kural olarak geçerlilik şeklidir. Öngörülen şekle uyulmaksızın kurulan sözleşmeler hüküm doğurmaz.*” (Borçlar Kanunu, m.12/2).

¹⁶ “*Bu kanunun mevkii meriyete vaz’ından sonra birinci ve ikinci maddeler ahkâmına muhalif olarak tanzim kılınmış olan evrak ve vesaiik şirket ve müesseseler lehine nazarı itibara alınmaz.*” (805 sayılı Kanun, m.4).

¹⁷ ALIŞKAN, Murat: “İktisadi Müesseselerde Türkçe Kullanma Zorunluluğu”, AÜEHFD, VIII (1-2), 2005, s.351.

¹⁸ Türkiye dışında yapılan sözleşmelerin, konusu veya ifası Türkiye dahilinde olsa dahi, Türkçe yapılmak zorunda olmadığı görüşü için bkz. ALIŞKAN, s.353-354; DİNÇ, İlhan: “İktisadi Müesseselerde Mecburi Türkçe Kullanılmasına Dair Kanuna İlişkin Güncel Yargı Kararlarının Değerlendirilmesi”, TAAD, 11(44), 2020, s.133.

Bununla birlikte, düzenlemenin bir bütün olarak amaçsal yorumu¹⁹ halinde, “Türkiye dahilindeki” ifadesinin geniş yorumlanabileceği görüşünün²⁰, bazı yargı kararlarında destek bulmasının da mümkün olduğu belirtilmelidir.

Kanun’un ikinci maddesinde ise, yabancı şirketlerin Türkçe kullanım zorunluluğu sınırları, Türk tabiiyetindeki kişi ve her türlü müessese ile yürütecekleri haberleşme, işlem yapma ve iletişim kurma ile devlet kurumlarına sunacakları belge ve defterler ile belirlenmiştir. Düzenleme, Kanun’un birinci maddesi ile birlikte yorumlandığında, yabancı şirketlerin resmi dile ilişkin yükümlülüğünün, karşı tarafında Türk tabiiyetindeki şirketlerin bulunması ile sınırlı olduğu anlaşılmaktadır. Türk tabiiyetindeki şirketlere ilişkin düzenlemeden (m.1) farklı olarak, yabancı şirketler açısından ilgili faaliyetin Türkiye sınırları içinde yürütülmesi şartına yer verilmemiştir. Buna dayalı olarak, yabancı şirketlerin Türkiye dışında yürütülecek faaliyetler de dahil olmak üzere, Türk tabiiyetindeki şirketler ile her türlü iletişiminin ve karşılıklı işlemlerinin Kanun kapsamına alındığı anlaşılmaktadır. Örneğin, yabancı ve Türk tabiiyetindeki şirketler arasında, bir başka ülkede yürütülecek inşaat faaliyetine ilişkin haberleşmenin de Kanun’da yer verilen müeyyideye tabi olacağı sonucuna ulaşılabılır. Bununla birlikte, Türk hukukuna ilişkin bu düzenlemenin etkisini, ancak Türk hukuku açısından uygulanabilirliğine ihtiyaç duyulan sözleşmeler açısından daha yoğun olarak gösterebileceği; ifası ile birlikte, diğer hukuki süreçler açısından da ülke sınırları dışında kalacağı öngörülen sözleşmeler yönünden, yabancı muhatapların sözleşmenin Türkçe düzenlenmesi yönünde bir tercihte bulunmasının oldukça düşük bir ihtimal olduğu değerlendirilmelidir.

Kanun’da yabancı şirketlerin yabancı şirketlerle olan iletişimi ise düzenleme kapsamına alınmamıştır. Buna göre, Türkiye dahilindeki bir faaliyet için olsa dahi, yabancı şirketlerin kendi aralarındaki iletişimlerini, bunlar Devlet makamlarına sunulacak belgeler olmadıkça, müeyyideye tabi tutulmayacaktır.

Kanun’un ikinci maddesi yönünden dikkat çekici bir diğer husus, birinci maddenin aksine, sözleşmelerin resmi dil yükümlülüğüne ilişkin kapsam dahilinde açıkça anılmamış olmasıdır. Bir görüş olarak, bu durumun kanun koyucu tarafından yabancı şirketlerin sözleşmeler yönünden anılan sınırlamaya tabi tutulmamasının ticaret uygulamasına daha uygun görülmesine dayandığı ileri sürülebilir. Bununla birlikte, işlem yapma²¹ ve iletişim kurma başlıklarının, halihazırda sözleşmeleri de kapsayacağı sonucuna ulaşılması mümkündür²². İletişim kurulmasının dahi anılan sınırlamanın kapsamına alınması karşısında, buna dayalı olarak ortaya konulan iradenin²³ bir yansıması olan sözleşmelerin düzenleme kapsamı dışında görülmemesi, düzenlemenin yorumu yönünden daha yerinde olacaktır²⁴. Konuya dair yargı kararlarının da ekseriyetle bu görüşte olduğu tespit edilmektedir²⁵. Sonuç olarak, Kanun’da sözleşmelerin açıkça anılmamasının, sözleşmelerin kapsam dışında bırakıldığı yönündeki yorumun açık bir kesinlikle kabulüne imkân tanımadığı anlaşılmaktadır.

2. Sözleşme Nüshaları ve İmzasız Geçerlilik Sorunu

805 sayılı Kanun ilgi çekici bir yaklaşımla, farklı dillerde düzenlenen nüshalar arasından Türkçe olanı, üzerinde imza bulunmasa dahi geçerli kabul etmektedir. Bunun için, diğer nüshaların en azından birinde imzanın bulunması yeterlidir (m.3)²⁶. Borç altına girenlerin

¹⁹ Amaçsal yorum kavramı hakkında bkz. AKTAŞ, Sururi: “Hukukta Yorum Çabaları”, EÜHFD, 15(3-4), 2011, s.16-22.

²⁰ ESEN, “Türkiye dahilindeki” ifadesinin, tüm unsurları ülkede bulunan ve hiçbir yabancılık unsuru içermeyen sözleşmelere karşılık geldiğini belirtmektedir, (ESEN, Emre: “İktisadi Müesseselerde Mecburi Türkçe Kullanılması Hakkında Kanun’un Milletlerarası Tahkim Anlaşmaları Üzerindeki Etkisi”, Public and Private International Law Bulletin, 40(1), 2020 s.218)

²¹ Hukuki işlem kavramı hakkında bkz. ANTALYA, Gökhan: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 5/1,1, 2. Bası, Seçkin Yayınevi, Ankara 2019, s.137-138.

²² Sözleşmelerin de bu kapsamda sayıldığı hususunda, aynı yönde bkz. ALIŞKAN, s.352; AKÜZÜM, Ural: “805 Sayılı Kanun & Tahkim Dilinin Türkçe Olması Zorunluluğu (Karar İncelemesi)”, <http://www.ista.org.tr/tr/blog/805-sayili-kanun-tahkim-dilinin-turkce-olmasi-zorunlulugu-karar-incelemesi>, (erişim tarihi: 10.04.2020), s.1.

²³ Sözleşme ve irade beyanı ilişkisi hakkında bkz. KOCAAĞA, Köksal: “Sözleşmenin Kurulabilmesi İçin Tarafların İrade Beyanları Arasındaki Uygunluğun Kapsamında Yer Alması Gereken Noktalar”, TBB Dergisi, 79, 2008, s.73 vd.

²⁴ Aynı doğrultuda bkz. ALIŞKAN, s.351; BAHTİYAR, s.1738-1739; DİNÇ, s.137. Aksi yönde bkz. ESEN, s. 221. KIRCA ise, yasalama sürecinde muamele kavramının sözleşmeleri de kapsamı yönünde bir irade bulunsa idi, Kanun’un 1. maddesinde açıkça “muamele” ve “mukavele” kavramlarına birlikte yer verilmeyeceğini belirtmekte; 2. maddede, “mukavele” kavramına yer verilmemesinin bilinçli bir tercih olduğunu ve 2. maddenin sözleşmeleri kapsamadığını kabul etmektedir, (KIRCA, s.1934-1939).

²⁵ Örnek olarak bkz. Yargıtay 11 HD, E. 2016/5836, K. 2017/4720, T. 26.09.2017.

²⁶ “...asil olan Türkçe olup mesul inzaların Türkçe metin zirine vaz’ı mecburidir. Bu memnuiyete rağmen imza diğer lisanla yazılmış kısım veya nüshanın altına mevzu olsa dahi Türkçesi muteberdir.”, (805 sayılı Kanun m.3).

sözleşme metninin altına imza atması ilkesinin²⁷ istisnası olarak kabul edilebilecek bu düzenlemenin sınırlarına ilişkin Kanun'da herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir. Özellikle, ayrı dillerde düzenlenmiş nüshalar arasındaki çeviriden doğabilecek, içeriğe ilişkin veya hesaplama hatalarına dayanabilecek farklılıklar söz konusu olduğunda, anılan hükme dayanılmasının daha da tartışmalı bir hal alacağı öngörülebilmektedir²⁸. Bu ihtimaller karşısında, imzanın sadece yabancı dildeki metne atıldığı bir olayda, nüshalar arasında çeviriye dayalı anlam farklılıkları bulunsada dahi, bunlar içinden Türkçe olanın esas alınmasının kanun koyucunun iradesine daha uygun olduğu ileri sürülebilir (m.3). Aksi yöndeki yorum, ayrı dillerdeki nüshalar arasından Türkçe olanın esas alınması yönündeki müeyyidenin amacı ile çelişecektir.

Bununla birlikte, nüshalar arasında rakamsal değişikliklerin bulunması, tarafların değişmesi veya yabancı nüshada bulunan belirli bir paragrafta, Türkçe olanda hiç yer verilmemesi gibi bariz farklılıkların, Kanun m.3 kapsamında değerlendirilmemesi yerinde olacaktır. Aksine yaklaşım, 805 sayılı Kanun'un sözleşmenin kurulmasına ilişkin borçlar hukuku temel ilkeleri ile doğrudan çelişmesi sonucunu doğuracaktır²⁹. Düzenlemenin ayrıca, altında taraf imzası bulunmayan Türkçe hazırlanmış belgelerin, gerçekten de yabancı dildeki sözleşmenin gerçek bir nüshası olup olmadığının ispatı hususunda belirsizlik taşıdığı vurgulanmalıdır. Kanaatimizce, anılan müeyyidenin uygulanabilmesi için mahkemelerce, en azından yabancı dildeki sözleşme nüshasında, anılan sözleşmenin farklı dillerde nüshalarının düzenlenmiş olduğu yönünde bir hükmün veya imzasız belgenin, gerçekten de sözleşmenin bir nüshası olduğunu ispata yarar delillerin aranması yerinde olacaktır. Bunun yapılmaması halinde, zaten taraf imzalarını taşımayan bu belgelerin, karşı tarafın bilgisine dahi dayanmaksızın uyuşmazlık taraflarından birince sonradan hazırlanması ve mahkemelerce muteber kabul edilmesi ihtimali ortaya çıkacaktır. Konuya ilişkin yargı kararları incelendiğinde, anılan hususta bir örnek karara henüz rastlanılamamakla birlikte, düzenlemenin uygulama açısından taraf iradeleri ve sözleşmenin geçerliliği hususlarında önemli bir belirsizlik oluşturmaya devam ettiği sonucuna ulaşılabılır.

3. Müeyyide

Kanun'un resmi dile ilişkin benimsediği yaptırım uygulamada soru işaretlerine neden olabilecek niteliktedir. Borçlar Kanunu m.12'deki genel kuraldan farklılaşarak³⁰, aykırılığa sözleşmenin hüküm doğurması sonucu bağlanmamıştır. Bunun yerine, sözleşmenin ayakta tutularak, şekil şartına aykırılık taşıyan belgenin ilgilisi yönünden doğurduğu lehe sonuçların dikkate alınmayacağı belirtilmiştir (m.4). İlk olarak karşımıza, yabancı dilde yapılan sözleşmenin taraflarından yalnızca birinin resmi dilde sözleşme akdetme yükümlülüğüne tabi olması ihtimali çıkmaktadır. Bu durum açısından, üzerinde durulması gereken konu, sözleşmenin uygulanmasının hangi hallerde bu taraf açısından lehe sonuç doğurduğunun nasıl tespit edilebileceğidir. Sözleşmenin karşı tarafınca ceza koşuluna³¹, ifaya ilişkin belirli masrafları karşılanmasına veya faiz ödenmesine³² ilişkin yapılan taahhütler, lehe sonuç doğurmanın daha açık bir şekilde tespit edildiği durumlara örnek olarak gösterilebilir. Bununla birlikte örneğin, sözleşmenin ifa yerine, ifanın şekline veya ödeme planına ilişkin sözleşme hükümlerinin hangi hallerde, resmi dile dair zorunluluğa aykırı hareket etmiş olan tarafın lehine hüküm olarak değerlendirilebileceği belirsizlik içermektedir. Ayrıca, bu durumun tespiti halinde dahi, lehe

²⁷ "Yazılı şekilde yapılması öngörülen sözleşmelerde borç altına girenlerin imzalarının bulunması zorunludur.", (BK m.14/1). Konu hakkında ayrıca bkz. TAŞPINAR AYVAZ, Sema: "Türk Borçlar Kanunu ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun İmza Atamayanlarla İlgili Düzenlemesine Eleştirel Bir Bakış", AUHFD, 61(1), 2012, s.324-325.

²⁸ Düzenlemenin Borçlar hukuku kuralları ile çeliştiği hakkında bkz. KIRCA, s.1940.

²⁹ "Sözleşme, tarafların iradelerini karşılıklı ve birbirine uygun olarak açıklamalarıyla kurulur.", (BK m.1/1). Sözleşmelerde irade açıklamalarının karşılıklılığı hakkında bkz. EREN, s.243-261.

³⁰ "Bir hukuki işlem, konusu, veya meydana geliş itibarıyla emredici hukuk kurallarına aykırı olabilir. Öze ilişkin emredici hükümlere aykırılık halinde hukuki işlem mevcut olmakla beraber konusu bakımından amaçlanan hüküm ve sonuçları başlangıçtan itibaren hiç kimseye karşı sonuç doğurmaz.", (Yargıtay 23 HD, E. 2016/7440, K. 2019/5307, T. 12.12.2019 - Kazancı); "Kurucu-şekli nitelikteki emredici hukuk kurallarına aykırılık halinde ise kurucu unsurların, örneğin irade beyanının veya kanuni şeklin eksikliği sebebiyle hukuki işlem şeklen meydana gelememektedir. İşte bu değişik özellikler göz önüne alınmak suretiyle öze dair emredici hükümlere aykırılık halinde mutlak butlandan ve hukuki işlemin şekli unsurlarını tespit eden emredici hukuk kurallarına aykırılık sebebiyle hukuki işlemin mevcudiyet kazanamaması halinde ise hukuki işlemin yokluğundan söz edilmektedir.", (Yargıtay 22 HD, E. 2016/12861, K. 2016/16434, T. 06.06.2016 - Kazancı).

³¹ Ceza koşulu kavramı hakkında bkz. CANSEL, Erol/ÖZEL, Çağlar: "Türk Borçlar Hukukunda Ceza Koşulu", Yaşar Üniversitesi E-Dergisi, 8, 2013, s.713 vd. Ceza koşulunun hukuki niteliğine ilişkin görüşler hakkında bkz. AKSOY, "Hüseyin Can: Ceza Koşulunun Borçlunun Borca Aykırı Davranışı ile İlişkisi Nedir?", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 24(2), 2018, s.1003-1006.

³² Ticari işlerde faize ilişkin olarak bkz. ORBAY ORTAÇ, Nurdan: "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Ticari İşlerde Faiz", Ankara Barosu Dergisi, 2, 2014, s.119 vd.; YÜCESOY YILMAZ, Yasemin: "Ticari İşlerde Faiz ve Yargıtay Uygulaması", TBB Dergisi, 140, 2019, s.303 vd.

hükümün dikkate alınmaması yaptırımı karşısında, anılan hükme dair boşluğun ne şekilde doldurulacağı hususunda da Kanun'da herhangi bir açıklamaya yer verilmemektedir³³.

Uygulanacak müeyyidenin tespiti hususunda öğretide, birbirinden ayrılan görüşler bulunmaktadır. *Alışkan*, aykırılık taşıyan lehe hükümün yazılmamış sayılması gerektiğini kabul etmektedir.³⁴ *Kırca*, ihlale bağlanan sonucun, aykırılık taşıyan maddenin sözleşmenin içeriğine dahil edilmemesi olduğunu kabul etmekte ve bunun bir akdin içeriğini belirleme meselesi olduğunu beyan etmektedir³⁵. *Tandoğan ve Bahtiyar*, sözleşme diline ilişkin bir düzenleme ile, sözleşme hükümlerinin geçerliliğinin düzenlenemeyeceğini ve 4. maddenin, yabancı dilde düzenlenen sözleşme maddesinin lehe yönde yorumlanmasını talep eden kişi açısından, bunu ispat etmekle yükümlü kılınması yaptırımından ibaret olduğunu savunmaktadır³⁶. *Oğuzman/Öz* tarafından ise, düzenleme ile aykırılığa bağlanan sonucun butlan olduğu kabul edilmekte; bununla birlikte, tarafların sözleşmenin mevcut halini bilerek imzalamış olmaları karşısında, yargıcın bu yaptırımı dayanmak isteyen tarafın taleplerini, dürüstlük kuralına aykırılık gerekçesiyle reddetmesinin yerinde olacağı savunulmaktadır³⁷. *Esen*, müeyyidenin geçersizlik sonucunu doğurmayacağını ve yalnızca, ilgili tarafın aykırılık taşıyan belgeye dayanmasına engel oluşturacağını kabul etmektedir³⁸. *Dinç* ise, düzenlemeye aykırılığa öngörülen yaptırımın, buna ilişkin sözleşme veya sözleşme maddelerinin ispat vasıtası olarak kullanılması imkanından yoksun kalınması olduğunu belirtmektedir³⁹.

Öncelikle, nadir olsa da, Türk hukukunda da yasalarla sözleşme taraflarının iradelerine çeşitli sınırlamalar getiren ve sözleşmenin, tarafların ortak iradelerinden farklı şekilde değerlendirilmesi sonucunu doğuran düzenlemelerle karşılaşılabilir⁴⁰. 805 sayılı Kanun'un da genel olarak bu istisnai düzenlemelerden birisi olarak kabulü yerinde olacaktır. Anılan düzenleme açısından öğretideki eserler değerlendirildiğinde, uygulanacak yaptırımı dair, sözleşmenin kısmen⁴¹ veya tamamen hükümsüz⁴² sayılması ile mahkemelerce lehe değerlendirilmemesini de kapsar farklı görüşlere yer verildiği tespit edilebilmektedir. Yaptırımın Türk hukuku açısından alışılabilir niteliği⁴³, bu hususta yürütülecek yorum ekseninde, anılan her bir görüşün de ikna edici delillerle desteklenmesini mümkün kılmaktadır. Bu durum kendisini Yargıtay'ın birbirinden ayrılan konuya ilişkin kararlarında da göstermektedir⁴⁴. Bununla birlikte, öğretide *Dinç* tarafından da değinildiği üzere, düzenlemenin tasarı aşamasında “...*Türk dilinde olmadıkça...mahkemeler ve resmi dairelerde lehlerine olarak nazarı itibara alınmayacağı*” hükmüne yer verilmesi dikkate alınarak, aykırılığa bağlanan yaptırımın, (aykırı) hükme dayanan tarafın bunu mahkemede bir ispat aracı olarak kullanamaması olması gerektiği savunulabilir⁴⁵. Bu durum karşısında, aykırılık her iki taraf açısından da geçerli ise, her ikisi de; eğer sadece bir taraf için geçerli ise, yalnızca o taraf mahkemede anılan sözleşme veya sözleşme maddesine bir ispat aracı olarak dayanamayacaktır⁴⁶.

Öğretide, sözleşmelerin hukuki uyumsuzluklara konu olmadaki görece sıklığı ile de bağlantılı olarak, aykırılığın yaptırımı çoğunlukla sözleşmeler üzerinden değerlendirilmiştir. Bununla birlikte, düzenlemenin sözleşmelerin yanı sıra, şirketlerin hesap, defter ve iletişimlerini de kapsadığı görülmektedir. Hesap ve defterler açısından, anılan yükümlüğün ihlali durumunda, belirtilen müeyyide çerçevesinde mahkemeler nezdinde bunlara dayanılmayacağı anlaşılmaktadır. Örneğin ticari defterindeki kayıtlarından bir bölümünü yabancı dilde tutmuş olan

³³ Yaptırımın kapsam belirsizliği hakkında aynı doğrultuda bkz. KIRCA, s.1941.

³⁴ ALIŞKAN, s.366.

³⁵ KIRCA; s.1941-1942.

³⁶ TANDOĞAN, Haluk: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C. II, İstanbul 2010, s.746; BAHTİYAR, s.1744-1746.

³⁷ OĞUZMAN/ÖZ, s.145-146.

³⁸ ESEN, s.225.

³⁹ DİNÇ, s.144-147.

⁴⁰ “*Aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde, ticari hükümlerle yasaklanmış işlemler ve şartlar batıldır. Ancak, sözleşme uyarınca yerine getirilmesi gereken edimler için kanunun veya yetkili makamların koymuş olduğu en yüksek sınırı aşan sözleşmeler en yüksek sınır üzerinden yapılmış sayılır; sınırı aşan edimler hata ile yerine getirilmiş olmasa bile, geri alınır. Bu sınırlarda, Türk Borçlar Kanununun 27 nci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi uygulanmaz.*”

⁴¹ Kısmi hükümsüzlük kavramı hakkında bkz. KIRKBEŞOĞLU, Nagehan: Türk Özel Hukukunda Kısmi Hükümsüzlük, Doktora Tezi, İstanbul, 2010, s.48-49.

⁴² Kesin hükümsüzlük kavramı hakkında bkz. ANTALYA, s.185-188. Kesin hükümsüzlük yönündeki bir Yargıtay karar örneği hakkında bkz. Yargıtay 11 HD, E. 2017/5003, K. 2019/842, T. 05.02.2019.

⁴³ KIRCA, s.1941.

⁴⁴ Bu konuda çalışmada bkz. III, A.

⁴⁵ DİNÇ, s.144-146.

⁴⁶ KIRCA, s.1940-1942; DİNÇ, s.147-148. Ayrıca benzeri yönde bkz. TANDOĞAN, s.1746; BAHTİYAR, s.1744-1746.

tacir bunları mahkemeye sunsa dahi, bunlar lehe ispat aracı⁴⁷ olarak kullanılamayacaktır. Burada irdelenmesi gereken husus, yaptırımın yargılama dışındaki etkisidir. Aynı örnek üzerinden devam edilirse, yalnızca birkaç kaydın yabancı dilde tutulması, tacirin TTK m.18⁴⁸ çerçevesinde defter tutma yükümlülüğüne aykırı davrandığı sonucuna ulaşılmasını da mümkün kılacak mıdır? Kanaatimizce, belirtilen durum, tutulan kaydın ticari defter olma niteliğini konuya ilişkin düzenlemeler açısından ortadan kaldırmadıkça⁴⁹, doğrudan 805 sayılı Kanun ile kabul edilen “lehe sonuç doğurmama” müeyyidesi çerçevesinde, tacirin ticari defter tutma yükümüne aykırı davrandığı kanaatine de ulaşılmasını sağlamamalıdır. Bir diğer ifadeyle, 805 sayılı Kanun’un müeyyidesi nedeniyle ilgili belgelere yargı ve diğer devlet daireleri nezdinde ispat aracı olarak dayanılamaması, o belgelerin hiç tutulmamış veya düzenlenmemiş olmasına bağlanan hukuki sonuçların doğmasına tek başına sebep olmamalı; bu yönde kanaate ulaşılabilmesi için, konuya ilişkin düzenlemeler incelenmelidir.

Sonuç olarak, düzenlemenin yasalama sürecinin ve olması gereken hukuk⁵⁰ açısından müeyyidelerinin kapsamının değerlendirilmesi neticesinde, aykırılığa bağlanan yaptırımın anılan şekilde kabulü en makul gözükten çözüm olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte, Kanun’daki müeyyidenin düzenleniş esasları itibarıyla, butlan yorumunu destekleyen yazarlara da belirli düzeyde gerekçe sağlamanın olası olduğu vurgulanmalıdır⁵¹. Her hâlükârda, belirtilen görüşlerden hangisi desteklenirse desteklensin, düzenlemenin oldukça ağır bir müeyyide ile birlikte, genel bir yaptırım belirsizliğine neden olduğu anlaşılmaktadır.

III. YARGI KARARLARI ÇERÇEVESİNDE 805 SAYILI KANUN’UN TÜRK HUKUKUNDAKİ ETKİ VE SONUÇLARI

Türkiye’de yürütülen ticari faaliyetlerde yabancı dilin kullanım sıklığı ve yurtdışıyla karşılıklı ticari ilişkilerin yoğunluğu dikkate alındığında, 805 sayılı Kanun’un uygulamada oluşturduğu fiili etkinin sınırlı düzeyde kaldığı savunulabilir. Sözleşmeler açısından tarafların şekil özgürlüğü üzerine getirilen kısıtlamanın borçlar hukukunun genel ilkelerine yönelik oluşturduğu önemli istisna, konunun teorik önemini; diğer tüm şekli şartları yerine getiren bir sözleşmeye yalnızca yabancı dilde akdedildiği için dayanılamama ihtimali de, konunun uygulamadaki sonuçlarını açıkça ortaya koymaktadır.

Yargı kararları üzerinde yapılan inceleme çerçevesinde, konunun önemine rağmen uygulamada ancak kısıtlı oranda ilgi uyandırmış olmasının nedenlerinden birini, 805 sayılı Kanun’un tatbikine dair yargı kararlarının görece azlığının oluşturduğu savunulabilir. Bunda, dava taraflarınca 805 sayılı Kanun’un uygulanmasına ilişkin talebin ileri sürülmediği uyuşmazlıkların bir kısmında, mahkeme tarafından aykırılığın re’sen dikkate alınmamış olmasının da etkili olduğu düşünülebilir⁵². Her ne kadar, mahkemeler tarafından anılan Kanun’un

⁴⁷ “İkinci fıkrada belirtilen şartlara uygun olarak tutulan ticari defter kayıtlarının sahibi ve halefleri lehine delil olarak kabul edilebilmesi için, diğer tarafın aynı şartlara uygun olarak tutulmuş ticari defterlerindeki kayıtların bunlara aykırı olmaması veya diğer tarafın ticari defterlerini ibraz etmemesi yahut defter kayıtlarının aksinin senet veya diğer kesin delillerle ispatlanmamış olması gerekir.” (Hukuk Muhakemeleri Kanunu, m.222/3)

⁴⁸ “Tacir, her türlü borcu için iflasa tabidir; ayrıca kanuna uygun bir ticaret unvanı seçmek, ticari işletmesini ticaret siciline tescil ettirmek ve bu Kanun hükümleri uyarınca gerekli ticari defterleri tutmakla da yükümlüdür.”, (Türk Ticaret Kanunu, m.18/1)

⁴⁹ “Vergi Usul Kanununun ilgili hükümleri saklı kalmak kaydıyla, Kanun ve bu Tebliğ uyarınca tutulacak ticari defterler Türkçe tutulur ve kayıtlarda Türk para birimi kullanılır.” (Ticari Defterlere İlişkin Tebliğ, m.19 (RG T:19.12.2012).

⁵⁰ Bu kavram hakkında bkz. İŞİKTAC, Yasemin: “Bir Hukuk Tanımı Belirlenmesi Zorunluluğu”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2(2), 1998, s.1 vd.; AKTAŞ, Sururi: “Hukuk Kavramının Analizi”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 67(3), 2018, s.242.

⁵¹ Bu yönde bir yargı kararı örneği için bkz. “805 Sayılı İktisadi Müesseselerde Mecburi Türkçe Kullanılması Hakkındaki Kanun’un 1. maddesi Türkiye Cumhuriyeti taahhütündeki şirket ve müesseselerin ülke içindeki her türlü sözleşmeleri hesap ve defterlerini Türkçe olarak düzenlemek zorundadır. Bu zorunluluğa uyulmaksızın düzenlenen sözleşmeler ise aynı Kanun’un 4. maddesine göre geçersizdir. Somut olayda taraflar arasındaki tahkim şartını içeren acentalık sözleşmesi yabancı dilde düzenlenmiş olmakla yukarıda sözü edilen yasa gereğince geçersizdir.” (Yargıtay 11 HD, E. 2017/5003, K. 2019/842, T. 05.02.2019 – Kazancı).

⁵² “Mahkemece... davalı banka çalışanın İngilizce olarak davacıya hesabın mahiyetini anlattığı, sözleşmeyi imzalayan davacının belgelerin niteliğini anlamamış olması halinde imzalamadan önce tercümandan yararlanması ya da belgenin çevirisini istemesi gerektiği... karar verilmiştir.” (Yargıtay 11 HD, E. 2016/13474, K. 2018/4959 – Kazancı); “...mahkeme kararında bahsi geçen ve konişmento eki olarak kabul edilen 6.9.2013 tarihli sözleşmede de tahkim kaydı bulunduğu ve kayda dayalı olarak davalı tarafça tahkim itirazında bulunulduğuna göre, dosyada mevcut 6.9.2013 tarihli İngilizce olan charter parti (taşıma) sözleşmesinin tahkimle ilgili hükümlerinin Türkçe tercümesi yapılmak suretiyle kapsamının belirlenmesi gerekirken...” (Yargıtay 11 HD, E. 2015/7971, K. 2016/2490, T. 07.03.2016 – Kazancı); “...konşimentonun İngilizce aslının ve Türkçe tercümesinin incelenmesinde konşimentonun 10.3 maddesinde yetkili yargı yeri belirlenmiş olup, davaya konu emtianın taşınmasından doğan ihtilaflarda Londra Yüksek Mahkemesi’nin yetkili olduğu, konşimentoda gösterilen yargı yeri düzenlemesinin yetki sözleşmesi niteliğinde bulunduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.” (Yargıtay 11 HD, E. 2014/4830, K. 2014/7414, T. 15.04.2014 - Kazancı); “Belirtilen sözleşmelerin asıl ve alt (tali) taşıma sözleşmeleri ile gemi işletme müteahhidi sözleşmesi olabileceği izlenimi gözlemlendiğinden, bu sözleşmelerin açıklığa kavuşturulması, İngilizce sözleşmenin tercümesinin yapılması...” (Yargıtay 11 HD, E. 1996/7174, K. 1997/1035, T. 24.02.1997 - Kazancı).

re'sen uygulandığı kararlar bulunsa da⁵³, bunların da yıllara göre dağılımı incelendiğinde, uygulamada gerçekleşen aykırılıklar karşısında sayıca sınırlı düzeyde kaldıkları tespit edilmektedir. Bir diğer neden olarak ise, taraf vekillerince konuya yönelik itirazların getirildiği örneklerle rağmen⁵⁴, hukuk uygulamasında 805 sayılı Kanun ve sonuçlarına dayanma eğiliminin düşük düzeyde seyretmesi gösterilebilir. Bu durumda, Kanun'un kabul tarihi ile günümüz arasında yaklaşık yüz yıl geçmesi, borçlar hukukuna hâkim olan şekil serbestisi ilkesine sonuçları itibarıyla hukuk teorisi açısından alışlagelmedik bir istisna oluşturması ve konunun uygulamada kendisine fazla bir yer bulamamış olması etkili olmuş olabilir. Sonuç olarak, Kanun ile getirilen müeyyidelere rağmen, ticari sözleşmelerin yabancı dilde hazırlanmasına sıklıkla rastlanmaya devam edilmekte⁵⁵ ve Kanun'un Türk hukukundaki fiili etkisi sınırlı düzeyde kalmaktadır.

A. Yargı Kararlarında 805 Sayılı Kanun'a Aykırılığa Bağlanan Müeyyideler

Yabancı dile ilişkin düzenlemeye aykırılığa bağlanan sonuçlar, Yargıtay kararları arasında farklılık göstermektedir. Bu durumda, 805 sayılı Kanun m.4 çerçevesinde uygulanacak yaptırımın taşıdığı belirsizliğin de etkili olduğu savunulabilir. Bazı kararlarda Türkçe düzenlenme şartını yerine getirmeyen belgelere “değer verilemeyeceği”⁵⁶, bunlardan “hareketle hüküm tesis edilemeyeceği”⁵⁷ veya bunlara “dayanılmasının mümkün olmadığı”⁵⁸ gibi ifadelerle yer verilmekte olduğu ve 805 sayılı Kanun'un sözleşmenin geçerliliği üzerindeki etkisine dair tartışmalar üzerinde durulmaksızın, doğrudan uyuşmazlık açısından oluşturduğu sonuçlara değinildiği görülmektedir. Anılan düzenlemenin sözleşmeler üzerindeki etkilerine yönelik belirsizlik içeren bu durum kendini, anılan müeyyidenin “mutlak geçersizlik sonucu doğuran maddi bir hukuk kuralı niteliğinde olup olmadığı, aksi halde ispat hukukuna dair bir kural mahiyetinde bulunup bulunmadığı” hususunun tartışılmasının gerekli olduğu yönündeki bir başka kararda da göstermektedir⁵⁹.

Bazı kararlarda ise, düzenlemeye aykırı sözleşmelerin geçersiz olduğu açık bir şekilde ifade edilmektedir⁶⁰. Bununla aksi yöndeki bir Yargıtay kararına konu olan olayda ise, her iki tarafın da Türk tabiiyetinde olduğu bir uyuşmazlıkta, taraflar sözleşmeyi İngilizce olarak düzenlemiş; sözleşme çerçevesinde bazı hizmetler sunulmuş ve karşılığında ödeme yapılmıştır. İlk derece mahkemesi, sözleşmeyi 805 sayılı Kanun m.4 uyarınca geçersiz kabul etmiştir. Yargıtay kararında ise, mahkemenin konuya yaklaşımının ilkesel olarak doğru olduğu; bununla birlikte, anılan şekli aykırılığın davacının sözleşme çerçevesinde sunmuş olduğu hizmetlere ilişkin talep hakkını ortadan kaldırmadığı yönünde hüküm kurulmuştur⁶¹. Anılan karar bu yönüyle, 805 sayılı

⁵³ “Davalı banka tarafından davacıya “vadeli/spot alım satım işlemleri sözleşmesi ve eklerinin” İngilizce metnin imzalandığı. Türkçe metnin davacıya verilmediği taraflar arasında uyuşmazlık konusu değildir. Mahkemece de davacının İngilizce metinleri imzalandığı kabul edilmiş fakat, davalı bankanın 2002 yılından beri mudisi olan davacının yüksek montantlı hesabında bu tip işlemleri bilebilecek seviyede olduğu, davacının hileye uğratıldığını ispatlayamadığı gerekçesiyle, davanın reddine karar verilmiştir... Oysa, ... Türk tabiiyetindeki her nevi şirket ve müesseseler, Türkiye dahilindeki her nevi muamele, mukavele, muhabere, hesap ve defterlerini Türkçe tutmağa mecburdurlar. Bu itibarla mahkemece, Türkiye’de bulunan davalı banka tarafından düzenlenen ve Bahreyn şubesine İngilizce olarak gönderilen sözleşme ve belgelerin bu kanun kapsamında geçerli olup olmadığının tartışılarak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir.” (Yargıtay 11 HD, E. 2006/8049, K. 2007/15338, T. 18.12.2007).

⁵⁴ “Kararı, davacı vekili temyiz etmiştir. 1- Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillere gerektirici sebeplere göre, davacı vekilinin aşağıdaki bent dışında kalan sair temyiz itirazları yerinde değildir. 2- Ancak; 805 sayılı İktisadi Müesseselerde Mecburi Türkçe Kullanılması Hakkındaki Kanun'un 2. maddesinde sözleşmelerin Türkçe düzenlenmesi öngörülmüştür. Davacı tarafından dava dilekçesine eklenen tahkim şartını içeren sözleşmenin ise İngilizce düzenlendiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla mahkemece tahkim şartının geçerli olup olmadığı değerlendirilip tahkim itirazının buna göre karara bağlanması gerekirken bu husus nazara alınmadan yazılı şekilde hüküm tesisi bozmayı gerektirmiştir.” (Yargıtay 11 HD, E. 2012/4088, K. 2013/3972, T. 04.03.2013 - Kazancı); Yargıtay 11 HD, E. 2014/9841, K. 2015/6367, T. 05.05.2015.

⁵⁵ Aynı yönde bkz. ERSOY, Yüksel: “Turkey” in CAMPBELL, Dennis: International Joint Ventures: The Comparative Law Yearbook of International Business, 1. Bası, Kluwer Law International, Hollanda 2008, s.393.

⁵⁶ Yargıtay 11 HD, E. 2014/15066, K. 2015/11597, T. 05.11.2015.

⁵⁷ Yargıtay 11 HD, E. 2017/4747, K. 2018/1344, T. 22.02.2018.

⁵⁸ Yargıtay 11 HD, E. 2009/2051, K. 2009/5292, T. 04.05.2009.

⁵⁹ Yargıtay 11 HD, E. 2012/3122, K. 2012/4073, T. 16.03.2012.

⁶⁰ “805 Sayılı İktisadi Müesseselerde Mecburi Türkçe Kullanılması Hakkındaki Kanun'un 1. maddesi Türkiye Cumhuriyet tabiiyetindeki şirket ve müesseselerin ülke içindeki her türlü sözleşmeleri hesap ve defterlerini Türkçe olarak düzenlemek zorundadır. Bu zorunluluğa uyulmaksızın düzenlenen sözleşmeler ise aynı Kanun'un 4. maddesine göre geçersizdir. Somut olayda taraflar arasındaki tahkim şartını içeren acentalık sözleşmesi yabancı dilde düzenlenmiş olmakla yukarıda sözü edilen yasa gereğince geçersizdir.” (Yargıtay 11 HD, E. 2017/5003, K. 2019/842, T. 05.02.2019 – Kazancı).

⁶¹ “...her ne kadar Türk Tabiiyetinde olmalarına rağmen taraflar arasındaki davaya dayanak yapılan sözleşmenin İngilizce düzenlendiği, bu durumun 805 Sayılı İktisadi Müesseselerde Mecburi Türkçe Kullanılması Hakkındaki Kanun'un 1 ve 4. maddeleri uyarınca emredici yasa hükmüne aykırı olduğu, bu bağlamda sözleşmenin geçersiz olduğuna dair mahkemenin kabulü ilkesel olarak doğru ise de, taraflar arasında sözleşme çerçevesinde sunulan bir takım hizmetler karşılığı ödemenin de yapılmış olmasına nazaran, salt sözleşmenin İngilizce düzenlenmesinin, davacının sözleşme karşılığı davalıya vermiş olduğu hizmet bedellerini istemeye engel teşkil etmeyeceğinin kabulü gerekir.” (Yargıtay 11 HD, E. 2015/11036, K. 2016/9260, T. 01.12.2016 – Kazancı).

Kanun m.4'ün aksi yönünde, taraflarca lehe hükümler yönünden dahi ilgili sözleşmeye dayanılmasının mümkün olduğunu kabul etmektedir.

805 sayılı Kanun'un uygulanması açısından Yargıtay ile ilk derece mahkemeleri arasında belirgin görüş ayrılıkları gözlemlenmektedir. Feribot satımına ilişkin İngilizce hazırlanmış olan bir sözleşmenin tarafı olan ve yabancı dil bilgisi bulunmayan alıcının sözleşme esaslarına vakıf olamadığı iddiası karşısında, ilk derece mahkemesi tarafından alıcının tacir olması nedeniyle basiretli davranma yükümlülüğüne⁶² vurgu yapılmış ve sözleşmenin geçersiz sayılmayacağına hükmedilmiştir⁶³. İlgili karar, Yargıtay tarafından 805 sayılı Kanun yönünden sözleşmenin geçerli olup olmadığının tartışılmadığı gerekçesiyle bozulmuş⁶⁴ ve ilgili tarafın basiretli davranma yükümünün anılan Kanun çerçevesinde de devam ettiği kabul edilmiştir. Bir başka uyuşmazlıkta ise istinaf mahkemesi, taraflardan birinin Türk vatandaşı olmaması nedeniyle 805 sayılı Kanun'un bu uyuşmazlık açısından uygulanamayacağı görüşüne ulaşmış; karar, Yargıtay tarafından bozulmuştur⁶⁵.

Sonuç olarak, yıllara dağılan Yargıtay kararları arasında görüş birliğinin bulunmadığı anlaşılmaktadır. Kararların sayısal dağılımı üzerinden bir değerlendirme yapılırsa, müeyyideye dair baskın görüşün, sözleşmenin geçerliliği üzerinde inceleme yapılmaksızın, taraf veya tarafların sözleşmedeki lehe hükümlere dayanamayacaklarının kabul edilmesi yönünde olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, sırasıyla 2019 ve 2016 yıllarında verilmiş olan, geçersizlik yaptırımını savunan ve buna rağmen sözleşmeye dayanılmasını kabul eden iki ayrı karar arasında gözlemlenen belirgin farklılık, konuya yönelik içtihat birliği bulunmadığını açık şekilde ispat etmektedir⁶⁶. Bazı ilk derece mahkeme kararları incelendiğinde ise, 805 sayılı Kanun'un uygulama alanının, ticaret hukukunun genel ilkelerinden doğan farklı gerekçelere dayanılarak sınırlandırılması eğilimi gözlemlenmektedir. Bunun, mahkemelerin Kanun'un müeyyidelerini ve sözleşmeler üzerindeki kapsamlı etkisini, yorum yoluyla daraltma çabası olarak değerlendirilmesi mümkündür.

B. 805 Sayılı Kanun'un Müeyyideleri Açısından Yargı Kararlarında Benimsenen İstisnalar

Yargı kararlarında, 805 sayılı Kanun'a yönelik istisnaların getirildiği görülmektedir. Öncelikle, yazılı metinlerde belirli düzeydeki yabancı dil kullanımının, ticaret hayatının olağan akışından doğan zaruretten kaynaklandığı ve 805 sayılı Kanun'a aykırılık oluşturmadığı kabul edilmektedir. Türkçe olarak düzenlenen bir sözleşmede, işin niteliğinin gerekli kıldığı yabancı terim ve ifadelerin aynen kullanılması⁶⁷ ile milletlerarası sözleşmelerden doğan kavramlara doğrudan atıf yapılması bu kapsamda görülmektedir⁶⁸. Uluslararası sigortacılık uygulamasında teamül haline gelen belirli İngilizce klozların kullanımı, buna örnek olarak gösterilebilir. Anılan kavramların Türkçe'ye resmi tercümelerinin yapılmamış olması, sözleşmenin genel itibarıyla Türkçe düzenlenmiş olması ve kavramlara yalnızca özel şartlarla sınırlı olarak yer verilmesi mahkeme tarafından dikkate alınarak, anılan kullanımın 805 sayılı Kanun'a aykırılık taşımayacağı görüşüne ulaşılmıştır⁶⁹. Buradan hareketle, aykırılığın tespiti için sözleşmeye

⁶² "Mahkemece, davacının denizcilik alanında çalışan tacir olması nedeniyle basiretli tacir gibi davranması gerektiğinden sözleşmenin İngilizce düzenlenmesinin geçersizlik nedeni olmayacağı...", (İstanbul Denizcilik İhtisas Mahkemesi, E. 2005/136, K. 2009/44, T. 12.02.2009).

⁶³ İstanbul Denizcilik İhtisas Mahkemesi, E. 2005/136, K. 2009/44, T. 12.02.2009.

⁶⁴ Yargıtay 11 HD, E. 2009/10605, K. 2011/10371, T. 03.10.2011.

⁶⁵ "Dava; acentalık sözleşmesinin haksız feshi nedeniyle portföy tazminatı istemine ilişkindir. Mahkemece, taraflar arasındaki sözleşmede tahkim şartı bulunduğu ve geçerli bu şart nedeniyle mahkemenin görevsiz olduğu gerekçesiyle dava reddedilmiş, davacı vekilinin istinaf istemi de; sözleşmenin taraflarından birisinin yabancı olduğu, 805 Sayılı Kanun'un bu sözleşme açısından uygulanabilecek norm olmadığı... gereğince esastan reddedilmiştir.", (Yargıtay 11 HD, E. 2017/5003, K. 2019/842, T. 05.02.2019 - Kazancı). Bununla birlikte somut olayın gerekleri uyarınca, Yargıtay'ın bozma kararında 805 sayılı Kanun'un yabancı şirketler yönünden uygulanmasına (m.2) atıfta bulunulmamış; ilgili tarafın yabancı tabiyetinde olmadığı gerekçesine dayanmıştır: "İlk derece mahkemesindeki yargılama aşamasında ve istinaf incelemesi sırasında dosyaya ibraz edilen sözleşme ve ticaret sicil kayıtlarına göre tali acentalık sözleşmesinin tarafları Türkiye Cumhuriyeti tabiyetindedir. Bu husus süre tutum dilekçesi, yanıt dilekçesi eki vekaletname dayanağı imza sirküleri ile de sabittir. Ayrıca, davalı vekili müvekkilinin yabancı olduğunu da iddia etmemiştir."

⁶⁶ Bkz. Yargıtay 11 HD, E. 2017/5003, K. 2019/842, T. 05.02.2019 ve Yargıtay 11 HD, E. 2015/11036, K. 2016/9260, T. 01.12.2016.

⁶⁷ "...kökleşmiş Yargıtay İçtihatlarına göre, aslında Türkçe olarak düzenlenen bir sözleşmeye tarafların beynelmînel terim ve tabirleri özel şart olarak yazmaları mümkün ise de, işin niteliği ve özelliği bu tür yabancı terim ve tabirlerin aynen kullanılmasını zorunlu kılmaması gerekir. Bu halde, 805 Sayılı Yasaya aykırılık teşkil edecek bir işlemin varlığından da söz edilemez." (Yargıtay 11 HD, E. 1979/3309, K. 1979/5469, T. 30.11.1979 - Kazancı).

⁶⁸ Aynı yönde bkz. Dinç, s.1.

⁶⁹ "Poliçenin (şerait) hanesine "işbu sigorta ilişik Institute Standart T.L.O. Clauses (Hulls) 4/4 Ths.R.D.C. kurtarma masrafları dahil" kaydı dercedildikten başka mukaveleye hem Türk tekne poliçesi genel şartları ve hem de (Institute Standart T.L.O. Clause-Hulls) Klozu eklenmiştir. Her ne kadar bu kloz İngilizce yazılı ise de, bugün Türkiye dahil birçok ülkede bu tür klozların tekne

yabancı dilin hâkim olmasının arandığı; ticari teamülden veya faaliyet konusuna ilişkin zaruri gereksinimlerden kaynaklanan makul düzeydeki kullanımların ise, sözleşme veya yabancı dildeki bu ifadeler açısından 805 sayılı Kanun'da yer verilen müeyyidenin uygulanması sonucunu doğurmayacağı anlaşılmaktadır.

Henüz istikrar kazanan bir görüş olmamakla birlikte, bazı Yargıtay kararlarında 805 sayılı Kanun ile getirilen müeyyidelerin, sözleşmenin oluşturduğu sonuçların Kanun m.4 çerçevesinde lehe nitelikte olup olmadığının değerlendirilmesi yoluyla sınırlandırılması yaklaşımı ile de karşılaşılmaktadır. Olayda, taraflar İngilizce hazırlanmış taşeronluk sözleşmesini akdetmiş, sonradan doğan uyuşmazlıkta sözleşme taraflarından birisi, sözleşmede yer alan tahkim şartına dayalı olarak, tahkim itirazında bulunmuştur. Yargıtay 805 sayılı Kanun m.4'ten doğan müeyyideyi belirtmekle birlikte, tahkim şartına dayanılmasının “*bir tarafın lehine*” nitelik taşıyıp taşımadığının değerlendirilmesi gerektiği yönünde karar vermiştir⁷⁰. Anılan kararın, sözleşme maddelerinin lehe niteliği üzerinde daha daraltıcı bir yorum yapılması ve müeyyideye istisna getirilmesi görüşüne işaret ettiği savunulabilir.

IV. 805 SAYILI KANUN'UN SÖZLEŞMELER YÖNÜNDE HÜKÜM VE SONUÇLARINA İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER

A. Ticari Sözleşmeler Yönünden

Sözleşmelerde tercih edilen dil, ticari görüşmelerin hazırlık aşamalarında olduğu kadar, sözleşmenin uygulanması ve yorumlanması süreçlerinde de oldukça önem taşımaktadır⁷¹. Yabancı dil kullanımına dair ihtiyaç doğrudan Türk tabiiyetindeki bir şirketin ihraç edeceği ürün veya hizmetlerden kaynaklanabileceği gibi, makine ithaline veya teknoloji transferine de dayanabilir. Yabancı yatırımcı ve fonlarla⁷² olan yazışmalar da bu konudaki örnekler arasındadır. Neticede, günümüzün ticari ilişkilerinin çok boyutlu yapısı ve yatırımın uluslararası niteliği karşısında, şirketlerin ticari yazışmalarında yabancı dili de kullanma gereksinimi açık bir şekilde ortadadır. Bunun, makul istisnası olarak ise, şirketlerin tutmakla yükümlü oldukları ticari defterler⁷³ ve vergi⁷⁴ benzeri alanlara ilişkin kayıtlar gösterilebilir.

805 sayılı Kanun ile getirilen müeyyidenin ağırlığı ve tacirlerin genellikle, yabancı dil kullanımına ilişkin bu düzenlemenin sınırlamalarına vakıf olmaması, uygulamada aykırılık taşıyan sözleşmelerle karşılaşılma olasılığını artırmaktadır. Konuya ilişkin Yargıtay kararlarının içtihat birliği oluşturmaması bir kenara bırakılarak, ilgili müeyyidenin yalnızca, lehe nitelikteki sözleşme hükümlerine dayanılamaması olduğu varsayılsa dahi, bu durumun ticari ilişkilerde önemli bir belirsizlik oluşturacağı açıktır. Yabancı dilde düzenlenmiş acentelik sözleşmesi kapsamında, karşılıklı olarak yatırımlarda bulunan ve uzun bir süredir sözleşme çerçevesinde faaliyetine devam etmekte olan tarafların, meydana gelen bir uyuşmazlık karşısında, ilişkilerinin temel hukuki dayanağını oluşturan sözleşmedeki birçok maddeye dayanamaması olasılığı, bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

Uluslararası ticari sözleşmelerin hazırlanması ve akdedilmesi sürecinde, yabancı dil ve kavramların kullanımına dayalı olarak zaten yaşanabilecek dilbilimsel sorunlara ek olarak⁷⁵,

sigortacılığında aynen kullanılmalari teammül haline gelmiştir. Kaldı ki bunların Türkçeye resmen tercümelere de yapılmamıştır. Aslında Türkçe olarak düzenlenen bir sigorta poliçesine tarafların, beynelmilel terimleri ve tabirleri özel şart olarak dercetmeleri mümkündür. Bazen işin niteliği ve özelliği bu tür yabancı tabirlerin aynen kullanılmasını zorunlu kılmaktadır. Olayımızda da sigorta tekniğinin bir icabı olarak bahis konusu klozun adı poliçeye dercedilmiş ve teamüle uyularak klozun İngilizce metni poliçeye eklenmiştir. Bu durumda, tarafların amacının, Türkçe'den başka bir dil ile mukavele yapmak olduğu iddia edilemeyeceğine göre, iktisadi müesseselerde mecburi Türkçe kullanılması hakkındaki 805 sayılı kanuna aykırılık teşkil edecek bir muamelenin varlığından da söz edilemez.” (Yargıtay 11 HD, E. 1977/1651, K. 1977/2245, T. 03.05.1997 - Kazancı).

⁷⁰ “...davanın her iki yanının da Türkiye Cumhuriyeti tabiiyetinde bulunan şirketler olup aralarındaki varlığı ihtilafsız sözleşme (ler) in -ifa yerlerinin Türkiye dahilinde olduğu da gözetildiğinde- 805 Sayılı Kanununun 1. maddesi uyarınca Türkçe olması zorunlu iken İngilizce düzenledikleri anlaşılmaktadır. Aynı Kanununun 4. maddesinde sözleşmelerin Türkçe düzenlenmesi konusundaki gerekliliğe uyulmamasının müeyyidesi yer almakta olup... tahkim itirazında bulunmanın ve buna dair sözleşme hükmüne dayanmanın “bir tarafın lehine” bir durum tevhit eder nitelikte olup olmadığı... değerlendirilip tartışılmadan... tahkim itirazının kabulüne karar verilmesi doğru olmamış...” (Yargıtay 11 HD, E. 2012/3122, K. 2012/4073, T. 16.03.2012 - Kazancı).

⁷¹ GREENBERG, M.E.: “International Contracts: Problems of Drafting and Interpreting and the Need for Uniform Judicial Approaches”, Boston University International Law Journal, 5(2), 1987, s.363.

⁷² Konu hakkında örnek olarak bkz. SHADAB, Houman B.: “The Law and Economics of Hedge Funds: Financial Innovation and Investor Protection”, Berkeley Business Law Journal, 1-2, 2009, s.247-249.

⁷³ “Vergi Usul Kanununun ilgili hükümleri saklı kalmak kaydıyla, Kanun ve bu Tebliğ uyarınca tutulacak ticari defterler Türkçe tutulur ve kayıtlarda Türk para birimi kullanılır.” (Ticari Defterlere İlişkin Tebliğ, m.19 (RG T:19.12.2012)).

⁷⁴ “Bu Kanuna göre tutulacak defter ve kayıtların Türkçe tutulması zorunludur.”, (Vergi Usul Kanunu, m.215/1).

⁷⁵ Konu hakkında bkz. TUNG, Sherlin: “The Importance of Languages in International Arbitration and How They Impact Parties’ Due Process Rights”, Contemporary Asia Arbitration Journal, 113, 2017, s.114-117.

Kanun ile getirilen bu müeyyidenin kapsamı, konuya yönelik yabancı uygulamacılar açısından da dikkat çekici bir nitelik taşımaktadır⁷⁶. Bankacılık⁷⁷, fikri mülkiyet⁷⁸, ortak girişim sermayesi⁷⁹ ile milletlerarası mal satımı ve sözleşmeler⁸⁰ gibi birçok başlıkta yapılan çalışmalarda, anılan düzenlemeye atıfta bulunulduğu görülmektedir⁸¹. Sonuç olarak, 805 sayılı Kanun ile getirilen müeyyidenin ticari faaliyetin uluslararası niteliği ile çeliştiği ve hukuki uyumsuzlukların çözümü yönünden de, dikkate değer bir belirsizlik oluşturma ihtimali taşıdığı anlaşılmaktadır.

B. Tahkim Sözleşmeleri Yönünden

Bir uyumsuzluk çözüm yöntemi olarak tahkime ülkemizde, hem milli⁸², hem de milletlerarası⁸³ hukuk açısından yer verilmiş olup; yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizi de Türk hukukunda⁸⁴ ve Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası anlaşmalarda⁸⁵ düzenlenmiştir. Yabancı tahkim merkezlerindeki⁸⁶ uyumsuzluklar arasında Türkiye'deki ticari hususlardan kaynaklananların oransal dağılımı⁸⁷ ve İstanbul Tahkim Merkezi'nin kuruluşu⁸⁸, tahkime yönelik ülkemizdeki süregelen ilginin bir göstergesi olarak kabul edilebilir⁸⁹.

Tarafların tahkime olan yönelimi, uyumsuzluğun alana ilişkin uzmanlarca karara bağlanması, gizlilik, düşük maliyet veya uluslararası tanınma kolaylığı gibi nedenlere dayanmaktadır⁹⁰. Bunun için taraflar, sözleşmelerine tahkime dair bir madde eklemekte veya konuya ilişkin ayrı bir sözleşme akdetmektedirler⁹¹. Borçlar hukukuna ilişkin genel ilkeler, anılan sözleşmelere de uygulanmaktadır⁹². Özellikle milletlerarası tahkim açısından, tarafların farklı tabiiyetlerden olma ihtimalinin yüksekliği nedeniyle veya yabancı tahkim merkezlerindeki yargılama sürecinin daha verimli yürütülebilmesi gayesiyle, uygulamada yabancı dilde yapılmış sözleşmelerle sıklıkla karşılaşmaktadır.

Bu hususta, 805 sayılı Kanun'un tahkim uygulaması üzerinde, özellikle müeyyideleri itibarıyla önemli bir etki oluşturduğu tespit edilebilmektedir. Yargıtay yabancı dilde düzenlenen tahkime dair sözleşmeleri 805 sayılı Kanun yönünden değerlendirmeyen ilk derece kararlarını

⁷⁶ Örnek olarak bkz. BİLGEHAN, Ersoy: "Turkey" in Wormald, Chris: Alternative Corporate Re-Engineering, 1. Bası, European Lawyer Reference, Londra 2012, s.409; BAYSAL, Pelin/KAĞAN ÇEVİK, Bilge: "Can One Arbitrate with a Turkish Party Based on a Contract in a Language other than Turkish", 09.08.2019 <https://www.mondaq.com/turkey/arbitration-dispute-resolution/838512/can-one-arbitrate-with-a-turkish-party-based-on-a-contract-in-a-language-other-than-turkish>.

⁷⁷ BASMACI, Arzu/SU, İrem: "Republic of Turkey" in Aubin, Yann/Longeaux, Luouis/Vecchiato, Jean-Claude: International Bank and Other Guarantees Handbook, 1. Bası, Kluwer Law International, Hollanda 2011, s.580.

⁷⁸ BAYRAMLIOĞLU, Emre: "Turkish Copyright Law on Free and Open Source Software (FOSS) Licenses", in Metzger, Axel: Free and Open Source Software (FOSS) and Other Alternative License Models: A Comparative Analysis, 1. Bası, Springer, İsviçre 2016, s.452.

⁷⁹ Ersoy, s.393.

⁸⁰ SCHWENZER, Ingeborg/HACHEM, Pascal/KEE, Christopher: Global Sales and Contract Law, 1. Bası, Oxford Yayınevi, New York 2012, s.296, dn. 40.

⁸¹ Düzenleme, yabancı yatırımcılara yönelik hazırlanan bilgi notlarında da, üzerinde önemle durulan başlıklar arasında yer almaktadır. Örnek olarak bkz. EY Global Legal Commercial Terms Handbook, 2017, ([https://www.de.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-global-legal-commercial-terms-handbook-dec-2017/\\$FILE/EY-global-legal-commercial-terms-handbook.pdf](https://www.de.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-global-legal-commercial-terms-handbook-dec-2017/$FILE/EY-global-legal-commercial-terms-handbook.pdf)), s.122.

⁸² "Bu Kısımda yer alan hükümler, 21/6/2001 tarihli ve 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanununun tanımladığı anlamda yabancılık unsuru içermeyen ve tahkim yerinin Türkiye olarak belirlendiği uyumsuzluklar hakkında uygulanır.", (Hukuk Muhakemeleri Kanunu, m.407).

⁸³ "Bu Kanunun amacı, milletlerarası tahkime ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. Bu Kanun, yabancılık unsuru taşıyan ve tahkim yerinin Türkiye olarak belirlendiği veya bu Kanun hükümlerinin taraflar ya da hakem veya hakem kurulunca seçildiği uyumsuzluklar hakkında uygulanır.", (Milletlerarası Tahkim Kanunu, m.1).

⁸⁴ "Kesinleşmiş ve icra kabiliyeti kazanmış veya taraflar için bağlayıcı olan yabancı hakem kararları tenfiz edilebilir.", (Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun, m.60/1).

⁸⁵ Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve İcrası Hakkındaki New York Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun, (RG S.20877, T. 21.05.199).

⁸⁶ Kurumsal tahkimde, tarafların tahkim merkezi seçimi hakkında bkz. TRAKMAN, Leon: "Legal Traditions" and International Commercial Arbitration", American Review of International Arbitration, 29, 2007, (https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=986507), s.16-19.

⁸⁷ Türk tabiiyetinde olan kişiler, ICC tahkimi çerçevesinde taraf olduğu uyumsuzluklar açısından ülkelere göre oluşan dağılımda 13. sırada yer almaktadır, (International Chamber of Commerce Dispute Resolution Bulletin, 2, 2018, s.5).

⁸⁸ Bkz. 6570 sayılı İstanbul Tahkim Merkezi Kanunu, (RG S.29190, T. 20.11.2014).

⁸⁹ Tahkimin tarihi gelişimi hakkında bkz. YEŞİLOVA, Bilgehan: "Milletlerarası Tahkimin Hukuki Niteliği Üzerine Düşünceler ve Güncel Gelişmeler", TBB Dergisi, 76, 2008, s.85-90.

⁹⁰ MOSES, Margaret L.: The Principles and Practice of International Commercial Arbitration, 1. Bası, Cambridge University Press, New York 2008, s.3.4.

⁹¹ Tahkim anlaşması ve tahkim şartı kavramları hakkında bkz. BLACKABY, Nigel/PARTASIDES, Constantine/REDFERN, Alan/HUNTER, Martin: Redfern and Hunter on International Arbitration, 5. Bası, Oxford University Press, New York 2009, s.18-19; AKINCI, Ziya: Milletlerarası Tahkim, İstanbul 2016, s.93-98.

⁹² ŞANLI, Cemal/ESEN, Emre/ATAMAN-FİĞENMEŞE, İnci: Milletlerarası Özel Hukuk, 2. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014, s.604.

eksik inceleme nedeniyle bozmuş⁹³ ve bu sözleşmelere dayanılmayacağı yönünde karar vermiştir⁹⁴. Anılan kararın, tahkim ilk itirazına dayanılmasının önüne geçtiği ve tarafların sözleşme ile ortaya konan tahkime gidilmesi yönündeki ortak iradesinin, en azından Türk hukuku itibarıyla sonuç doğurmamasına neden olduğu açıktır. Her ne kadar 805 sayılı Kanun'un etkileri daha çok her iki tarafın da Türk tabiiyetinde olduğu uyuşmazlıklarla sınırlı olarak öne çıksa da⁹⁵, yalnızca bir tarafın Türk tabiiyetinde olduğu uyuşmazlıklar açısından da Yargıtay'ın verdiği benzeri yöndeki kararlar⁹⁶ dikkate alındığında, mevcut yargı uygulaması çerçevesinde bir tahkim şartına dayanılmaması ihtimalinin gerçekleşmesi için, taraflardan birinin Türk tabiiyetinde olmasının yeterli olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Bu konuda istisnai nitelik taşıyan bir örnek olarak, Yargıtay'ın 2012 yılında verdiği karar incelenebilir. Kararda Yargıtay, tahkim sözleşmesine dayanılmaması müeyyidesinin uygulanabilmesi için bunun "bir tarafın lehine" nitelik taşıyıp taşımadığının da değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir⁹⁷. Anılan yaklaşım, en azından müeyyideleri yönünden 805 sayılı Kanun'un sınırlandırılması ve uyuşmazlık çözüm yöntemi tercihi gibi hususların, doğrudan bir tarafın lehine nitelik taşımadığı görüşüne dayalı olarak, anılan müeyyidenin dışında tutulması gayesini taşımaktadır. Bu görüşün uygulanması durumunda dahi, tahkim dili, yeri veya uygulanacak hukuk gibi başlıklara yönelik olarak tahkim sözleşmesinde taraflarca belirtilen tercihlerin, taraflardan birinin menfaatlerine daha yakınlığı nedeniyle, "lehe" vasıfta değerlendirilme ve neticede, müeyyide sınırları içinde görülme ihtimali devam etmektedir. Bir diğer ifadeyle, sözleşme genelinde yer alan tahkim şartı özellikle bir taraf lehine değerlendirilmese bile, bu şart özelinde, mahkemelerce tahkim uygulamasına yönelik yapılmış olan tercihlerin ve dolayısıyla tahkim uygulamasının kendisinin, en azından belirli ölçüde 805 sayılı Kanun müeyyide sınırları içinde görülmesi olasıdır. Ayrıca, bu görüşün henüz istikrar kazanmadığı ve yabancı dilde düzenlenmiş tahkim sözleşmelerinin, daha farklı bir müeyyide yorumuna tabi tutulması ihtimalinin devam ettiği de belirtilmelidir⁹⁸.

Bu açıdan, Yargıtay'ın tahkim sözleşmesi ve 805 sayılı Kanun ilişkisine dair kararlarında içtihat birliğinin olmadığı tespit edilmektedir. Konu özellikle milletlerarası tahkim açısından değerlendirilirse, bu durumun tahkimin uluslararası niteliği⁹⁹ ve Türkiye'nin de taraf olduğu New York Sözleşmesi¹⁰⁰ çerçevesinde öne çıkan, tahkim iradesinin önemli istisnalar dışında taraf ülkelerde eşgüdüm içinde korunması ilkesi¹⁰¹ ile örtüşmediği açıktır¹⁰². Ayrıca, anılan müeyyidenin, tahkimin yabancı dilde yürütülebileceğini belirten¹⁰³ ve yabancı hakem kararlarının tenfizi açısından resmi dil kullanımına dair bir koşul getirmeyen¹⁰⁴ Türk hukukundaki hükümlerle

⁹³ "Davacı tarafından dava dilekçesine eklenen tahkim şartını içeren sözleşmenin ise İngilizce düzenlendiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla mahkemece tahkim şartının geçerli olup olmadığı değerlendirilip tahkim itirazının buna göre karara bağlanması gerekirken bu husus nazara alınmadan yazılı şekilde hüküm tesisi bozmayı gerektirmiştir.", (Yargıtay 11 HD, E. 2012/4088, K. 2013/3972, T. 04.03.2013 - Kazancı).

⁹⁴ "Somut olayda taraflar arasındaki tahkim şartını içeren acentalık sözleşmesi yabancı dilde düzenlenmiş olmakla yukarıda sözü edilen yasa gereğince geçersizdir. İlk derece mahkemesince davalının tahkim ilk itirazının reddedilmesi gerekir iken, yazılı gerekçe ile görevsizlik kararı verilmesi doğru görülmemiş, kararın bu nedenle bozulması gerekmektedir.", (Yargıtay 11 HD, E. 2017/5003, K. 2019/842, T. 05.02.2019).

⁹⁵ Bu konuda bkz. AKINCI, s.124. Tahkim sözleşmesinin niteliği gereği, 805 sayılı Kanun'un, sözleşmenin her iki tarafının Türk tabiiyetinde olduğu durumlarda dahi uygulanamayacağı görüşü için bkz. NOMER, Ergin: Devletler Hususi Hukuku, 22. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul 2017, s.569.

⁹⁶ Yargıtay 11 HD, E. 2012/4088, K. 2013/3972, T. 04.03.2013 – Kazancı. Aynı yönde bkz. BAYSAL/KAĞAN ÇEVİK, s.1.

⁹⁷ "Mahkemece söz konusu yasa hükümleri nazara alınarak yasada belirtilen müeyyidenin mutlak geçersizlik sonucu doğuran maddi bir hukuk kuralı niteliğinde olup olmadığı, aksi halde ispat hukukuna dair bir kural mahiyetinde bulunup bulunmadığı, bu anlamda davalı yan dayanağı sözleşmenin özellikle tahkime dair hükümlerinin onun lehine nazara alınıp alınmayacağı, tahkim itirazında bulunmanın ve buna dair sözleşme hükmüne dayanmanın "bir tarafın lehine" bir durum tevhit eder nitelikte olup olmadığı... hususları değerlendirilip tartışılmadan taraflar arasındaki 22.4.2007 tarihli sözleşmenin ilgili hükümlerine değer izafe olunarak davalının tahkim itirazının kabulüne karar verilmesi doğru olmaması", (Yargıtay 11 HD, E. 2012/3122, K. 2012/4073, T. 16.03.2012 – Kazancı).

⁹⁸ İlgili Yargıtay kararlarında, konunun tahkime dair "ayrılabilirlik doktrini" açısından değerlendirilmediği görülmektedir. Bununla birlikte, anılan doktrinin uygulanmasının da, 805 sayılı Kanun'dan doğan müeyyidenin önüne geçilmesine imkan tanımayacağı savunulabilir. Bunun nedeni, tahkim şartı sözleşmenin genelinden bağımsız olarak değerlendirilse dahi, yabancı dilde hazırlanan bu şartın da kendi özelinde 805 sayılı Kanun'a aykırılık taşımaya devam edeceğidir. Aksi yönde bkz. NOMER, s.569. Ayrılabilirlik doktrini hakkında bkz. BLACKABY/PARTASIDES/REDFERN/HUNTER, s.117-121; ROSEN, Janet, A.: "Arbitration under Private International Law: The Doctrines of Separability and Competence de la Competence", Fordham International Law Review, 17, 1994, s.606-608.

⁹⁹ BLACKABY/PARTASIDES/REDFERN/HUNTER, s.8-11.

¹⁰⁰ New York Konvansiyonu hakkında bkz. Kronke, Herbert (NACIMIENTO, Patricia/OTTO, Dirk/PORT, Nicola Christine): Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention, New York 2010 içinde), s.1-10.

¹⁰¹ Bu konuda bkz. KRONKE, s.4.

¹⁰² Aynı yönde bkz. İstanbul Asliye 10. Ticaret Mahkemesi, E. 2004/353, K. 2005/314, T. 10.05.2005.

¹⁰³ Bkz. Milletlerarası Tahkim Kanunu m.10.

¹⁰⁴ Bkz. Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun m.60 ve 62.

de çeliştiği görülmektedir. Türkiye'nin de taraf olduğu 1958 tarihli New York Sözleşmesi çerçevesinde, tahkim sözleşmelerinin geçerliliğine yönelik "kullanılan dil" üzerinden bir sınırlama getirilmemiş olması karşısında¹⁰⁵, 805 sayılı Kanun'a bağlanan müeyyidelerin milletlerarası tahkim sözleşmeleri yönünden uygulanamayacağı öğretide ileri sürülen görüşler arasındadır¹⁰⁶. Milletlerarası anlaşmaların Türk hukukundaki kanunlar hiyerarşisi açısından etkileri dikkate alındığında, anılan görüşe New York Sözleşmesi kapsamındaki tahkim sözleşmeleri yönünden katılmak mümkün gözükmemektedir¹⁰⁷. Bununla birlikte, mevcut Yargıtay kararlarının belirtilen görüşle çelişmeye devam ettiği ve bu nedenle de, konuya dair uygulamadaki belirsizliğin sürdüğü tespit edilmektedir.

Sonuç olarak, 805 sayılı Kanun'a dayalı olarak taraflardan birinin tahkim itirazında¹⁰⁸ bulunmasına imkân tanınmaması, tahkim iradesine rağmen yargılama sürecinin devam ettirilmesi sonucunu doğuracak; tahkime devam edilmesini amaçlayan taraf açısından, en azından milli hukuk sistemi içinde, istenilen uyumsuzluk çözüm yönteminin uygulanmasının önüne geçilmesine neden olacaktır. Tahkime ilişkin yabancı öğretide de 805 sayılı Kanun'la getirilen düzenlemenin istisnai niteliği üzerinde özellikle durulması¹⁰⁹, konunun uygulama açısından önemine ve hukuki düzenleme ihtiyacına işaret etmektedir.

V. SONUÇ VE ÖNERİLER

805 sayılı Kanun'un yasalaştığı 1926 yılında Türkiye ve dünyanın iktisadi, hukuki ve sosyal durumu ile gereksinimleri bir arada değerlendirildiğinde, Türkçe kullanımının zorunlu kılınmasına ilişkin düzenlemenin gerekçeleri somut bir zemine yerleştirilebilir. Bununla birlikte günümüzde, ticari ilişkilerin çok boyutlu yapısı ve teknik birçok konuda yabancı dillerin kullanımı ihtiyacı, belirtilen düzeyde bir sınırlama getirilmesi eğilimini uluslararası hukuk çerçevesinde oldukça azaltmıştır. Ticari sözleşmeler yönünden incelendiğinde, dünyada yabancı dil kullanımına yönelik müeyyide getiren ülkelerle ancak nadiren karşılaşıldığı tespit edilebilmektedir¹¹⁰.

805 sayılı Kanun'un hukuk ve ticaret uygulaması açısından etkileri değerlendirildiğinde, öncelikli olarak sınırlamanın kapsamının genişliği ve müeyyidenin ağırlığı dikkat çekmektedir. Yabancı dilde düzenlenmiş olan sözleşmeler, ilgili faaliyet konusu veya ticari gereksinimler yönünden herhangi bir ayrıma tabi tutulmaksızın, doğrudan anılan müeyyidenin kapsamına girmektedir. Bu, anılan şekli şarta ayrı hazırlanmış sözleşmelerdeki lehe olan hükümlere dayanılmaması sonucunu doğurmakta ve tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinin tespitinde belirsizliklere neden olmaktadır¹¹¹.

İkinci olarak, Kanun'da belirlenen müeyyidenin, sonuçları itibariyle borçlar hukuku çerçevesinde, oldukça yoruma açık bir yapıda olduğu tespit edilmektedir. Bu durum kendisini, Yargıtay'ın konuya ilişkin içtihat birliği oluşturmayan kararlarında da göstermektedir. Gerek Kanun ile getirilen sınırlamanın kapsamı, gerekse de tatbik edilecek yaptırım açısından karşı karşıya kalınan bu belirsizlik, uygulamada ciddi sorunlara yol açma ihtimali taşımaktadır. Ticari sözleşmeler yönünden, anılan düzenlemenin sözleşme taraflarınca genellikle gözden kaçırıldığı ve belirtilen sınırlamaların ihlal edilmesiyle sıklıkla karşılaşıldığı açıktır.

Sonuç itibariyle anılan düzenlemenin uygulamada sözleşmelerin yabancı dille hazırlanmasının tam olarak önüne geçemediği ve etkisini daha çok, yargı önüne getirilen

¹⁰⁵ "Each Contracting State shall recognize an agreement in writing under which the parties undertake to submit to arbitration all or any differences which have arisen or which may arise between them in respect of a defined legal relationship, whether contractual or not, concerning a subject matter capable of settlement by arbitration." (New York Convention, m.II/1); "The term "agreement in writing" shall include an arbitral clause in a contract or an arbitration agreement, signed by the parties or contained in an exchange of letters or telegrams." (New York Convention, m.II/2).

¹⁰⁶ ESEN, s.209-214.

¹⁰⁷ Tahkim sözleşmelerinin, 805 sayılı Kanun açısından istisnai bir yapıda olmadığı ve bunlara da, diğer sözleşmelere uygulandığı şekliyle aynen tatbiki yönünde, karşı görüş olarak bkz. DİNÇ, s.158.

¹⁰⁸ Tahkim ilk itirazı hakkında bkz. ÖZBEK, Mustafa Serdar: "Tahkim İlk İtirazı Üzerine Tahkim Sözleşmesi Üzerinde Yapılan Mahkeme Denetimi", ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, 2, 2019, s.180-186.

¹⁰⁹ Örnek olarak bkz. KIRKMAN GUCUK, Courtney /TALAZ, Can: "Turkey's Court of Cassation Refuses to Enforce an Arbitration Clause in English Based on a Turkish Language Requirement", <http://arbitrationblog.kluwerarbitration.com/2018/09/29/turkey-court-of-cassation-refuses-to-enforce-an-arbitration-clause-in-english-based-on-a-turkish-language-requirement/> (29.09.2018).

¹¹⁰ Örnek olarak Endonezya'daki benzeri düzenleme hakkında bkz. PENASTHIKA, Priskila Pratita: "The Mandatory Use of National Language in Indonesia and Belgium: An Obstacle to International Contracting", Indonesia Law Review, 3, 2017, s.89-92; "Implementing Regulation on the Use of Indonesian Language Necessitates a New Approach for Commercial Agreements", <https://www.bakermckenzie.com/en/insight/publications/2019/10/implementing-regulations-indonesian-language>, (22.10.2019).

¹¹¹ Kanun'da yer verilen terimlerin belirsizliği ve Kanun kapsam tayinindeki zorluk hakkında bkz. KIRCA, s.1943; ESEN, s.207.

uyuşmazlıklara müeyyide tatbiki vasıtasıyla gösterdiği ileri sürülebilir. Belirtilen durum karşısında, 805 sayılı Kanun'a dair yeni bir düzenleme yapılması ihtiyacı açık bir şekilde tespit edilebilmektedir. Bu açıdan kanaatimizce, işlem, sözleşme ve haberleşmelerin yabancı dilde yürütülmemesine ilişkin 805 sayılı Kanun'un ilgası yerinde olacaktır¹¹². Özel hukuk ilişkileri yönünden, ülkemizde tanınan yabancı dillerin sözleşmelerde kullanımına yönelik anılan sınırlamaların kaldırılması, ticari sözleşmeler ve bunların hukuki geçerlilikleri yönünden meydana gelebilecek olası tartışmaların önüne geçilmesine imkân tanyacaktır. Bu durumun, uluslararası hukukun mevcut eğilimine uygunluk taşıyacağı ve Anayasa m.167/1 çerçevesinde piyasaların sağlıklı ve düzenli işleyişine katkı sunacağı savunulabilir. Konuya şirketler özelinde yaklaşırsa da, ticaretine ilişkin tüm faaliyetlerinde basiretli davranması beklenen bir tacir olan Türk tabiiyetindeki şirketlerin (TTK m.18/2) ister kendi aralarında, isterse de yabancı şirketlerle karşılıklı olarak akdettikleri sözleşmeler yönünden, yabancı dil kullanımından doğabilecek olası riskleri öngörme yükümü altında oldukları açıktır. Yabancı dil kullanımından doğan riskleri üstlenip üstlenmeme tercihinin, doğrudan tacirin takdirine bırakılmasının, bu açıdan daha yerinde bir yaklaşım olacağı ileri sürülebilir.

Bu ölçüdeki bir yasal değişiklik mümkün görülmez ve kanun koyucuda sınırlamanın devamı yönünde irade oluşursa da, ilk aşamada en azından anılan müeyyidenin yabancı şirketlerin taraf olduğu özel hukuk ilişkileri yönünden kaldırılması¹¹³ önerisi getirilebilir. Bu değişiklik, yabancı dilde sözleşme akdedilmesi açısından daha belirgin bir gereksinimle karşılaşılabilecek durumların kapsam dışına çıkarılmasına ve uygulamada karşılaşılan konuya ilişkin uyuşmazlık sayısının azaltılmasına imkân tanyacaktır. Ayrıca, sözleşmenin bir tarafının yabancı olduğu, uluslararası ticari sözleşmelerde veya tahkim sözleşmelerinde karşılaşılabilecek belirsizliklerin en aza indirilmesine katkı sunacaktır. Buna ek olarak, ihlale uygulanacak müeyyidenin daha belirgin hale getirilmesi önerisi getirilebilir. Bu hususta, sözleşme farklı dillerde birden fazla nüsha şeklinde akdedilmişse, mahkemelerce sadece Türkçe olanın esas alınması; eğer, sözleşme yalnızca yabancı dilde akdedilmişse, buna ilişkin müeyyidenin de sadece (805 sayılı Kanun m.8'da yapılacak değişiklik) idari para cezası ile sınırlı tutulması önerisi getirilebilir¹¹⁴. Bu sayede, sözleşmede taraf lehine olan hükümlere dayanılamaması (m.4) müeyyidesinden doğan uygulama ve yargı kararlarındaki belirsizliğin önüne geçilmiş olacaktır. Ayrıca, kanun koyucunun iradesine bağlı olarak, uygulanabilecek nispi veya maktu idari para cezaları vasıtasıyla, ihlale karşı 805 sayılı Kanun'un mevcut durumuna benzer bir önleyicilik etkisi korunmuş olacaktır.

Sonuç olarak, uygulamadaki önleyiciliği sınırlı düzeyde kalan; fakat buna rağmen, hukuki uyuşmazlıkların çözümü açısından uygulamada önemli bir belirsizliğe neden olan 805 sayılı Kanun'a ilişkin ilga veya değişiklik yoluyla, yeni bir düzenleme yapılması gereksinimi açık bir şekilde tespit edilebilmektedir.

¹¹² 805 sayılı Kanun'un "zamanını doldurmuş olduğu" yönünde bkz. OĞUZMAN/ÖZ, s.146; ESEN, s.208.

¹¹³ Aynı yönde benzeri görüşler için bkz. ALIŞKAN, s.372; DİNÇ, s.181; AKÜZÜM, s.1.

¹¹⁴ 805 sayılı Kanun'a aykırılık açısından meydana gelen ihlalin, yapısı gereği adli para cezasından çok, idari para cezasına uygun nitelik taşıdığı savunulabilir. Bu yaklaşım, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu m.1'de "ekonomik düzeni" koruma amacına yapılan atıfla da örtüşmektedir. İdari ve adli para cezası kavramları hakkında bkz. ERDİNÇ, Burcu: İdari Yaptırımların Kavramsal Çerçevesi ve Cezai Yaptırımlarla Karşılaştırılması, Ankara Barosu Dergisi, 70(2), 2012, s.272-274. Kabahatleri suç olmaktan çıkarma eğilimi hakkında bkz. GİŞİ, Selçuk: Kabahatleri Suç Olmaktan Çıkarma Eğilimi ve Kabahatler Kanunu, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 8(1), 2017, s.130-152.

KAYNAKÇA

- AKINCI, Ziya: Milletlerarası Tahkim, İstanbul 2016.
- AKSOY, Hüseyin Can: “Ceza Koşulunun Borçlunun Borca Aykırı Davranışı ile İlişkisi Nedir?”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 24(2), 2018, s.999-1018.
- AKTAŞ, Sururi: “Hukuk Kavramının Analizi”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 67(3), 2018, s.227-252.
- AKTAŞ, Sururi: “Hukukta Yorum Çabaları”, EÜHFD, 15(3-4), 2011, s.1-33.
- AKÜZÜM, Ural: “805 Sayılı Kanun & Tahkim Dilinin Türkçe Olması Zorunluluğu (Karar İncelemesi)”, <http://www.ista.org.tr/tr/blog/805-sayili-kanun-tahkim-dilinin-turkce-olmasi-zorunluluğu-karar-incelemesi>, (erişim tarihi: 10.04.2020).
- ALIŞKAN, Murat: “İktisadi Müesseselerde Türkçe Kullanma Zorunluluğu”, AÜEHFD, VIII (1-2), 2005, s.349-378.
- ANTALYA, Gökhan: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 5/1,1, 2. Bası, Seçkin Yayınevi, Ankara 2019.
- ATEŞ, Derya: “Sözleşme Özgürlüğü Yönünden Dürüstlük Kuralları”, TBB Dergisi, 72, 2007, s.75-93.
- BAHTİYAR, Mehmet: “805 Sayılı ‘İktisadi Müesseselerde ‘Mecburi Türkçe Kullanılması Hakkında Kanun’un Kapsamı ve Yaptırımı Sorunu”, Prof.Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan, II. Cilt, İstanbul 2007, s.1731-1750.
- BASMACI, Arzu/SU, İrem: “Republic of Turkey” in Aubin, Yann/Longeax, Luouis/Vecchiatto, Jean-Claude: International Bank and Other Guarantees Handbook, 1. Bası, Kluwer Law International, Hollanda 2011, s.559-606.
- BAYRAMLIOĞLU, Emre: “Turkish Copyright Law on Free and Open Source Software (FOSS) Licenses”, in Metzger, Axel: Free and Open Source Software (FOSS) and Other Alternative License Models: A Comparative Analysis, 1. Bası, Springer, İsviçre 2016, s.445-460.
- BAYSAL, Pelin/KAĞAN ÇEVİK, Bilge: Can One Arbitrate with a Turkish Party Based on a Contract in an Language other than Turkish, 09.08.2019 <https://www.mondaq.com/turkey/arbitration-dispute-resolution/838512/can-one-arbitrate-with-a-turkish-party-based-on-a-contract-in-a-language-other-than-turkish>
- BİLGEHAN, Ersoy: “Turkey” in Wormald, Chris: Alternative Corporate Re-Engineering, 1. Bası, European Lawyer Reference, Londra 2012, s.393-412.
- BLACKABY, Nigel/PARTASIDES, Constantine/REDFERN, Alan/HUNTER, Martin: Redfern and Hunter on International Arbitration, 5. Bası, Oxford University Press, New York 2009.
- CANSEL, Erol/ÖZEL, Çağlar: “Türk Borçlar Hukukunda Ceza Koşulu”, Yaşar Üniversitesi E-Dergisi, 8, 2013, s.713-733.
- DOĞAN, Vahit: Türk Yabancılar Hukuku, Ankara 2017.
- DİNÇ, İlhan: “İktisadi Müesseselerde Mecburi Türkçe Kullanılmasına Dair Kanuna İlişkin Güncel Yargı Kararlarının Değerlendirilmesi”, TAAD, 11(44), 2020, s.129-184.
- ERCOŞKUN Şenol, Kübra: “Sözleşmenin İçeriğini Belirleme Özgürlüğü ve Bunun Genel Sınırı: TBK M.27”, İÜHFM, LXXIV(2), 2016, s.709-737.
- ERDİNÇ, Burcu: “İdari Yaptırımların Kavramsal Çerçevesi ve Cezai Yaptırımlarla Karşılaştırılması”, Ankara Barosu Dergisi, 70(2), 2012, s.241-276.
- EREN, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 14. Bası, Yetkin Yayınları, 2012.
- ESEN, Emre: “İktisadi Müesseselerde Mecburi Türkçe Kullanılması Hakkında Kanun’un Milletlerarası Tahkim Anlaşmaları Üzerindeki Etkisi”, Public and Private International Law Bulletin, 40(1), 2020, s.204-229.
- ERSOY, Yüksel: “Turkey” in Campbell, Dennis: International Joint Ventures: The Comparative Law Yearbook of International Business, 1. Bası, Kluwer Law International, Hollanda 2008, s.372-420.
- GİŞİ, Selçuk: Kabahatleri Suç Olmaktan Çıkarma Eğilimi ve Kabahatler Kanunu, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 8(1), 2017, s.130-152.
- GREENBERG, M.E.: “International Contracts: Problems of Drafting and Interpreting and the Need for Uniform Judicial Approaches”, Boston University International Law Journal, 5(2), 1987, s.363-388.
- İŞIKTAÇ, Yasemin: “Bir Hukuk Tanımı Vermenin Zorunluluğu”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2(2), 1998, s.1-8.
- KIRCA, İsmail: “İktisadi Müesseselerde Mecburi Türkçe Kullanılması Hakkında Kanun Üzerine”, Prof.Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan, II. Cilt, İstanbul 2007, s.1929-1947.
- KIRKBEŞOĞLU, Nagehan: Türk Özel Hukukunda Kısmi Hükümsüzlük, Doktora Tezi, İstanbul 2010.
- KIRKMAN GUCUK, Courtney /TALAZ, Can: “Turkey’s Court of Cassation Refuses to Enforce an Arbitration Clause in English Based on a Turkish Language Requirement”, <http://arbitrationblog.kluwerarbitration.com/2018/09/29/turkeys-court-of-cassation->

- refuses-to-enforce-an-arbitration-clause-in-english-based-on-a-turkish-language-requirement/ (29.09.2018).
- KOCAAĞA, Köksal: “Sözleşmenin Kurulabilmesi İçin Tarafların İrade Beyanları Arasındaki Uygunluğun Kapsamında Yer Alması Gereken Noktalar”, TBB Dergisi, 79, 2008, s.73-102.
- MOSES, Margaret L.: *The Principles and Practice of International Commercial Arbitration*, 1. Bası, Cambridge University Press, New York 2008.
- NACIMIENTO, Patricia/OTTO, Dirk/PORT, Nicola Christine): *Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention*, New York 2010.
- NOMER, Ergin: *Devletler Hususi Hukuku*, İstanbul 2017.
- OĞUZMAN, M.Kemal/ÖZ, Turgut: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, C. I, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013.
- ORBAY ORTAÇ, Nurdan: “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Ticari İşlerde Faiz”, Ankara Barosu Dergisi, 2, 2014, s.119-133.
- ÖZBEK, Mustafa Serdar: “Tahkim İlk İtirazı Üzerine Tahkim Sözleşmesi Üzerinde Yapılan Mahkeme Denetimi”, ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, 2, 2019, s.179-253.
- PENASTHİKA, Priskila Pratita: “The Mandatory Use of National Language in Indonesia and Belgium: An Obstacle to International Contracting”, *Indonesia Law Review*, 3, 2017, s.83-104.
- ROSEN, Janet, A.: “Arbitration under Private International Law: The Doctrines of Separability and Competence de la Competence”, *Fordham International Law Review*, 17, 1994, s.599-666.
- SCHWENZER, Ingeborg/HACHEM, Pascal/KEE, Christopher: *Global Sales and Contract Law*, 1. Bası, Oxford Yayınevi, New York 2012.
- SHADAB, Houman B.: “The Law and Economics of Hedge Funds: Financial Innovation and Investor Protection”, *Berkeley Business Law Journal*, 1-2, 2009, s.240-297.
- ŞANLI, Cemal/ESEN, Emre/ATAMAN-FİĞENMEŞE, İnci: *Milletlerarası Özel Hukuk*, 2. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014.
- TANDOĞAN, Haluk: *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, C. II, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010.
- TAŞPINAR AYVAZ, Sema: “Türk Borçlar Kanunu ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun İmza Atamayanlarla İlgili Düzenlemesine Eleştirel Bir Bakış”, *AUHFD*, 61(1), 2012, s.321-349.
- TRAKMAN, Leon: “Legal Traditions” and International Commercial Arbitration, *American Review of International Arbitration*, 29, 2007, (https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=986507), s.1-35.
- TUNG, Sherlin: “The Importance of Languages in International Arbitration and How They Impact Parties’ Due Proces Rights”, *Contemporary Asia Arbitration Journal*, 113, 2017, s.113-132.
- YEŞİLOVA, Bilgehan: “Milletlerarası Tahkimin Hukuki Niteliği Üzerine Düşünceler ve Güncel Gelişmeler”, TBB Dergisi, 76, 2008, s.83-164.
- YÜCESOY YILMAZ, Yasemin: “Ticari İşlerde Faiz ve Yargıtay Uygulaması”, TBB Dergisi, 140, 2019, s.303-330.